

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST . . . . . TELEFOON 4519.

KOLONIAAL

ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST“:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

CORN. DE JONG ATELIER VOOR MODERNE FOTOGRAFIE

Zeestraat 63 :: Den Haag :: Tel. 6038

INHOUD: Uit de Oost-Ind. Mail. — Feuilleton. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Oost- en West-Ind. Literatuur-overzicht. — Leestafels. — Ingezonden. — Mededeelingen. — Officieele Berichten.

Uit de O. I. Mail.

Gul Ned.-Indië.

- Onder het hoofd:
Voor de Noodlijdenden in Nederland vermelden de bladen der jongst mail:
Het Centraal Comité te Batavia tot leniging van den nood in Nederland maakt hierbij bekend, dat sedert de laatste opgave alsnog zijn binnengekomen de navolgende bijdragen:
- f. 2.— bijdrage E. Nelissen Pelantoengan.
  - 750.— 1e storting Comité Ambarawa.
  - 554.— 2e storting Sitoebondo.
  - 200.— 2e storting Ponorogo.
  - 6.902.67 1e bijdrage Bondowoso, zijnde:
    - bijdrage afd. Bondowoso f. 1.036.65
    - bijdrage afd. Djember „ 4.554.62
    - bijdrage afd. Banjoewangi „ 831.40
    - bijdrage Eur. personeel Sf. Tanggarang „ 480.—
  - 2.781.— 5e storting Comité Pasoeroean (bijdrage Chineesche Gemeente).
  - 152.50 bijdrage December v. h. Personeel M. M. Paleleh te Paleleh.
  - 4.110.89 1e storting Comité Riouw en Onderhoorigheden.
    - 60.— bijdrage mevrouw van W. T.
    - 15.— bijdrage mevrouw U. E.
    - 226.71 1e storting Comité Magetan.
    - 288.20 2e maand. bijdrage van H. H. Administrateurs en Geëmployeerden der Sf. Kemanglen, Adiwerna, Pangka en Bandjaratma te Tegal.
    - 4.729.43 5e storting Comité Padang.
      - 208.— 3e „ „ Solo (sub-comité Kl.)
      - 1.000.— 4e „ „ Bandoeng.
      - 60.— 2e „ „ Temangoeng.
      - 1.260.— 1e „ „ Tasikmalaja.
      - 28.413.52 3e „ „ Samarang.
      - 1.186.75 1e „ „ Tjiandjoer, zijnde:
        - div. bijdragen van Eur. en Chin. f. 1002.—
        - netto opbrengst concert „ 184.75
    - 152.90 bijdrage Ver. Tjhing Lian Wie Sien Hwee Toeloengagoeng.
    - 1.436.81 2e storting Comité Soemenep (opbrengst vendutie van voorwerpen, belangeloos afgestaan door ingezetenen van Soemenep).
    - 1.068.31 3e storting Comité Makassar.

makende met de reeds vroeger bekend gemaakte bijdragen een bedrag van f. 272.967.78, waarvan bereids naar Nederland zijn overgemaakt f. 250.000.

Nieuwe Inlandsche scholen.

Ter hoofdplaats Pematang Siantar (afdeeling Simeloengoen en de Karolanden, residentie Oostkust van Sumatra) en te Fort van der Capellen (afdeeling Tanah Datar, gouvernement Sumatra's Westkust), zullen nieuwe inlandsche scholen der 2de klasse worden opgericht.
De kosten bedragen resp. f. 13100 en f. 5152, het laatste bedrag dient vermeerderd te worden met de waarde van de afbraak van het koffiepakhuis ter plaatse, welke voor de school gebezigd zal worden.

Van Mekka.

Na eerst op Onrust in quarantaine te hebben gelegen, kwam 8 Dec. j.l. te Priok aan de „Krakatau“, beladen met 1700 Mekkagangers.

Dertien honderd gingen te Priok aan wal, de overige 400 zullen worden ontscheept te Cheribon, Semarang en Soerabaja.

Het vijfde decentralisatie-congres.

In de „Loc.“ lezen wij, dat op het a.s. te Semarang te houden Pinkster-congres der „Vereeniging voor Locale Belangen“ in de eerste plaats de instelling van gezondheidscommissies zal worden behandeld en wel naar aanleiding van de met de als proef ingestelde Bataviasche commissie opgedane ervaring. Dit onderwerp zal zoowel van administratief-rechtelijke als van hygiënische zijde worden besproken.

Op den tweeden dag zal de vraag aan de orde worden gesteld, of de tijd reeds gekomen is voor de toepassing van art. 4 laatste lid van het Decentralisatie-besluit, waarbij de invoering van verkiezingen ook voor niet Europeesche leden van locale raden wordt mogelijk gemaakt „waar, wanneer en in zoover zulks met vrucht geschieden kan.“

Het onderwerp Gezondheidscommissies in juridisch opzicht, zal worden ingeleid door mr. J. J. Schrieke, rechterlijk ambtenaar ter beschikking, geplaatst ter Algemeene Secretarie, en zal dr. Krediet, chef van den Gezondheidsdienst te Batavia, het onderwerp van hygiënische zijde belichten.

Het kiesrechtvraagstuk zal door den heer D. van Hinlopen Labberton worden ingeleid.

Tuinen voor het selectie-station.

„De Javabode“ van 9 Dec. j.l. schrijft: Gelijk bekend is, werd eenigen tijd geleden besloten tot de oprichting van een selectie-station voor overjarige gewassen, uitgezonderd die, waarvoor reeds de selectie op voldoende wijze bestaat. Thans is men op zoek naar geschikte terreinen voor den aanleg van selectie-tuinen.

In aanmerking komen terreinen nabij Poerwakarta, waar het Boschwezen een tweetal rubber-ondernemingen heeft. Zij bieden onder meer het voordeel van vrij gemakkelijk bereikbaar te zijn van Buitenzorg uit.

Er wordt echter ook gedacht aan terreinen in de Lampongsche districten, waar men, indien de keuze er op valt, wel in de buurt zal blijven van de particuliere ondernemingen, dus in de afdeeling ommelanden van Telok Betong. Van Buitenzorg uit zijn terreinen in de Lampongs minder snel te bereiken. De planters daar hopen intusschen, dat zij de selectietuinen in hun buurt krijgen en ook over het algemeen zou het gewest met die vestiging zeer gebaat zijn.

Wat meer zegt, indien daar het selectie-station komt, zal er gelegenheid zijn ook voor de pepercultuur, die daar inheemsch is, wetenschappelijk werk te doen. Dat is hoogst noodzakelijk geworden, want de pepercultuur, in de Lampongs van zoo'n bijzondere beteekenis, heeft er te lijden van ziekten en plagen en gaat vrij hard achteruit. De bevolking kan er niets tegen doen, tenzij ze wordt voorgelicht en haar zaad van de beste variëteiten wordt verstrekt. Het belang van de pepercultuur mag wel een factor worden bij de overweging of de selectie-tuinen al dan niet in de Lampongs komen.

Dezer dagen gaan de heeren Lovink, dr. Cramer en dr. J. Mohr naar de Lampongs om er terreinen in oogen-schouw te nemen.

Tot verbetering van de bevoeling.

De gronden, gelegen in en nabij de afdeelingshoofdplaats Pati der residentie Semarang worden door de aanwezigheid van een groot aantal inlandsche dammen in de kali's Sani en Anjer in den westmoesson door het opgestuwde

bandjirwater geïnundeerd, terwijl deze in den drogen moesson den geregelden afloop van het water belemmen, zoodat het stilstaande water een nadeeligen invloed uitoefent op den gezondheidstoestand van de bewoners in de omgeving. Ten einde in dezen staat van zaken verbetering te brengen, zullen verschillende diër dammen opgeruimd worden, een hoofd- en bij-leidingen met kunstwerken gegraven worden, alsmede een tweetal coupures worden gemaakt.

Het waterbezwaar zal na de tot standkoming diër werken opgeheven zijn en de bevoeling, gepaard met eene behoorlijke waterverdeling, geregelder kunnen geschieden.

Voor de uitvoering van het werk is door de regeering een bedrag van f. 43000 beschikbaar gesteld.

Door middel van een grooten dam van ongeveer 36 meter lengte en 2 meter hoogte in de Kali bodor, nabij de desa Ngrambé (afdeeling Berbek, residentie Kediri) worden door een tweetal leidingen een complex van 1750 bouws sawahgronden van irrigatiewater voorzien. Een 5-tal jaren geleden is deze dam door de hevige bandjirs, die zich in den westmoesson in die kali plegen voor te doen, nagenoeg geheel weggeslagen en wordt sedert met behulp van onbetaalde diensten der bevolking de dam zoo goed mogelijk in stand gehouden. Het spreekt van zelf, dat zoodoende jaarlijks veel materialen en arbeid zonder evenredig nut geleverd moeten worden.

Door het bouwen van een permanenten stuwdam met een tweetal inlaatsluizen en verdere werken van minder beteekenis, zal in den bestaanden toestand verbetering worden gebracht. De reeds toegestane gelden voor de uitvoering van het werk bedragen f. 41000.

Een noodzakelijke kabelverlegging.

Het ten noorden van Makasser gelegen kabelhuis te Oedjoeng-tanah, ruim 25 jaren geleden gebouwd, kan naar reeds lang gebleken is, niet gehandhaafd blijven, omdat de zich steeds uitbreidende scheepvaart veel last en hinder ondervindt van de telegraafkabels, hetgeen nog verergeren zal bij de totstandkoming van de voorgenomen uitbreiding van de havenwerken. Waar deze uitbreiding tot stand zal worden gebracht in noordelijke richting, is eene verplaatsing van de kabels en van het kabelhuis, dat op een terrein staat dat opgehoogd moet worden, uitgesloten.

Besloten is thans een nieuw kabelhuis te bouwen nabij den vuurtoren te Mariso zuidelijk van Makasser en den zeekabel van Oedjoeng-tanah daarheen om te leggen.

Voor de uitvoering van dit werk is ongeveer f. 62000 toegestaan.

Kazerne voor gewapende politiedienaren.

Machtiging is verleend tot het bouwen van eene kazerne voor gewapende politiedienaren te Kisaran in de afdeeling Asahan ter Oostkust van Sumatra.

De kosten zijn geraamd op f. 10830.

De Atjeh-tram.

Naar „De Javabode“ vernam, heeft de reis van generaal de Rochemont en de heeren Van Damme en Asselbergs naar Atjeh tot gevolg gehad, dat de Atjeh-tram in Januari 1916 in beheer zal overgaan naar Gouvernements-bedrijven.

PERSONALIA.

Treurig ongeluk.

Bij het ongeval aan het strand van Kali Woengoeng (Semarang) zijn de onderopzichter Hillebrandt en twee koelies om het leven gekomen.

Secretaris-Justitie.

Naar „De Javabode” vernam is er zeer veel kans, dat Mr. P. J. Gebel, thans hoofdinspecteur van het gevangeniswezen, zal worden benoemd tot secretaris van het departement van justitie in plaats van Mr. Sonnefeld.

De nieuwe resident van Bali en Lombok.

De onlangs van buitenlandsch verlof teruggekeerde assistent-resident L. U. van Stenis, laatstelijk van de afdeling Bengkalis (Oostkust van Sumatra), die ter vervanging van den heer H. W. Veenhuizen benoemd is tot resident van Bali en Lombok, heeft in de laatste dagen van November zijne betrekking aanvaard.

Journalistiek.

In verband met het aftreden van den heer Zaalberg als hoofdredacteur van het „Bat. Hand.”, weet de Bata-viasche correspondent van de „Loc.” te melden, dat de financiële toestand van het blad verre van rooskleurig is en er zelfs gesproken wordt van een aanstaande liquidatie.

Ter fine van onderzoek.

De chairman van de Anglo-Dutch-Plantations of Java, de heer Struth, is wederom in Indië om in verschillende streken den stand van zaken op te nemen op Cultuurondernemingen van Engelsche maatschappijen.

In hoofdzaak komt genoemde heer voor de Pamanokan- en Tjassemlanden, waar hij tegen Kerstmis werd verwacht. De aanhangig gemaakte onteigening in de eerste plaats heeft zijn bezoek uitgelokt. Verder hebben verschillende omstandigheden een minder gunstigen invloed geoeffend op de kina- en de theeondernemingen, welke tot de belangrijkste deelen behooren van het groote particuliere bezit en thans in een toestand verkeerden, die verre van bevredigend wordt geacht.

Benoemingen.

Benoemd tot buitengewoon substituut-griffier van den raad van justitie te Padang, de 1ste klerk aldaar F. N. Lambalais Tessensohn.

Tijdelijk benoemd tot notaris te Bandoeng de candidaat-notaris H. W. Coenen.

Suriname.

De „N. R. Crt.” van 11 Januari, Avondblad B, plaatst een interessanten brief van haren correspondent te Paramaribo, getiteld „Decembermaand te Paramaribo”. Van de viering van het St. Nicolaasfeest wordt een aardige beschrijving gegeven; ook van hetgeen omstreeks Kerstmis valt op te merken:

„Later in de maand is het Kerstfeeststemming, die op alles haar stempel drukt. Met een ijver en grondigheid, een goede Hollandsche huisvrouw waardig, wordt de binnenkamer eens extra geveegd en geboend, de tropische stof van vensters en den buitenkant der huizen verwijderd, de stoep van mos en ander onkruid ontdaan

FEUILLETON.**Het verhaal van de bruiloft van Ito Norisuké.**

DOOR
LAFCADIO HEARN.

Dienstmeisjes brachten spijzen aan en wijn; het bruiloftsmaal werd aangericht, de trouwbeloften werden gewisseld.

Maar Ito bleef als iemand, die niet zich zelf is; het vreemde en plotselinge van dit geval en de wonderbare schoonheid der bruid hadden hem in verwarring gebracht.

Een vreugde, grooter dan hij ooit had gekend, vulde zijn hart — gelijk een groote stilte. Allengskens kreeg hij zijn bezinning terug en voelde zich in staat tot spreken zonder schroom. Van den wijn dronk hij en hij waagde het op een vroolijken toon van zelfbespotting te praten over den twijfel en de vrees, die hem daareven bevangen hadden.

De bruid bleef stil als het maanlicht, de oogen steeds neergeslagen en antwoordde slechts met een blos of een glimlach als hij tot haar sprak.

Ito wendde zich nu tot de oude huishoudster en zeide: „Menigmaal, op mijn eenzame wandelingen, ben ik door dit dorp gegaan zonder te weten, dat deze achtbare woning bestond. En van het oogenblik, dat ik hier ben binnengetreten, vraag ik me af welk adellijk gezin gekozen kan hebben zoo een eenzame plaats van inwoning..... Thans, nu uw Hemégimi-Sama en ik elkaar trouw hebben gezworen, schijnt het mij zoo vreemd, dat ik den naam van haar doorluchtige familie nog niet weet.”

Onder het spreken betrok het vriendelijk gelaat der oude vrouw; en de bruid, die slechts enkele woorden gezegd had, verbleekte — scheen pijnlijk en angstig aangedaan.

Na eenige oogenblikken van stilte hernam de oude: „Ons geheim langer voor u verborgen te houden zou moeilijk wezen, en ik meen dat u, nu gij één der onzen zijt, ook recht hebt alles aangaande ons te weten. Weet dan, Heer Ito, dat uw bruid de dochter is van Shigéhira-kijo, den grooten en ongelukkigen San-mi-chujo.”

en blank geschrobd. Zoo gaan de straatflanken er tenminste proper uitzien, al zijn de meeste straten door samenwerking van regen en voertuig als met beslikte voren doorsneden.

„Het is ook de tijd van drukke bezigheid voor kleer-, schoenmaker en manufacturenkoopman, want op het einde van het jaar wordt bijzondere zorg besteed aan schoeisel, hoofddekseel en verdere kleeding. 't Is dan ook geen zeldzaamheid om in deze dagen tot laat in den nacht het lustig geklop van den schoenmaker en het haastig snorren van des snijders naaimachine te hooren. Mijn kleermaker zegt me in vertrouwen om mijn bestelling wit drillen werkpakken te laten rusten tot Januari, want, meent hij, de kleermakers hebben de handen nu zóó vol, dat ze onmogelijk degelijk werk kunnen afleveren. De bestellingen, die in dezen tijd van het jaar komen, zijn dan ook gewoonlijk van arbeiders uit de balata- en goudindustrie, en die stellen uiteraard hun eischen niet zoo hoog; het zijn één-dag-vlinders, die spoedig naar het binnenland terug moeten.”

Van de viering van den oudejaarsavond geeft de correspondent de volgende beschrijving:

„Een ander, minder aangenaam verschijnsel in de Kerstdagen vormen de Chineesche klappers en bommen, die niet alleen de trommelvliezen hinderlijk op de proef stellen, doch ook vaak pardoos op straat voor uwe voeten of boven uw hoofd ontploffen door een goed gemikten worp van een of anderen bengel. De politie waakt, maar deze overlast aan wandelaars komt nog te veel voor. Hoe later in December, hoe veelvuldiger het afschieten van klappers, op het voorbeeld van de Chineesche medeburgers, voorkomt, totdat de liefhebberij in den nacht van 31 December omstreeks 12 uur culmineert. Dan is het een geroffel van ontploffende klappers en bommen, waartegen de gezondste slaap niet bestand is. Om 12 uur wordt uit het fort „Zeelandia” een kanonschot gelost, maar knap is hij, die dat kan bespeuren bij de menigvuldige ontploffingen omstreeks dien tijd. Het lijkt wel een wedijver onder de Chineezzen wie het meeste vuurwerk zal afschieten en de burgerij moet tegen wil en dank de eerste uren van het nieuwe jaar wakend doorbrengen. Velen leggen zich nien nacht dan ook liever niet te slapen; zij weten vooraf wel, dat van een rustigen slaap toch niets komen kan. Om 12 uur wisselt men dan heilwenschen bij een hartigen dronk en trekt er zelfs op uit om ook burenen en verwanten een gelukkige intrede in het nieuwe jaar toe te wenschen.”

„Die dat schrijft, is geen Surinamer”, zei men dadelijk in een gezelschap van Surinamers, waarin wij den brief voorlezen.

Voor wie zijn jeugd in Suriname heeft doorgebracht, blijft dat Chineesche vuurwerk een van de aardigste herinneringen. In de echt Surinaamsche gezinnen werden vroeger — misschien is dat nog zoo — de kinderen op oudejaarsavond vroeg naar bed gezonden om later weer gewekt te worden. Het vuurwerk en vooral het schot van het Fort Zeelandia, waarmede van het oude jaar afscheid

Op deze woorden — „Shigéhira-kijo, San-mi-chujo” — was het den jongen samurai alsof het bloed hem in de aderen stolde. Shigéhira-kijo, de groote Heiké-aanvoerder en staatsman, was stof sedert eeuwen!

En het werd Ito op eens duidelijk, dat alles wat om hem was, — de kamer en de lichten en het feestmaal — slechts de afschaduwing was van het verleden; dat de gestalten daar vóór hem niet waren menschen, maar schimmen van menschen, die eeuwen geleden gestorven waren.

Een oogenblik later was dit ijzingwekkende gevoel echter geweken, en kwam hij weder onder de bekoering, welke steeds toenam — en hij kende geen vrees.

Hoewel zijn bruid tot hem gekomen was uit Yomi, — uit de plaats der Gele fonteinen des doods — zijn hart gaf zich geheel gewonnen.

Hij, die een geest huwt, wordt zelf een geest; — maar Ito voelde, dat hij bereid was te sterven, niet eens, doch vele, vele malen, liever dan door woord of blik te verraden een gedachte, welke een schaduw zou kunnen brengen op het voorhoofd van het schoone schijnbeeld daar over hem gezeten.

Aan de liefde hem geboden twijfelde hij geen oogenblik; hem was de waarheid gezegd, toen misleiding de beste kans van slagen aanbod.

Deze gedachten en gevoelens kwamen met de snelheid van een bliksemflits op in zijn brein om dadelijk weer te verdwijnen en brachten hem tot het besluit den zoo vreemden toestand, zooals die was, te aanvaarden, te doen en te handelen zooals hij zou hebben gedaan als hij ten tijde van Ju-ei door Shigéhira's dochter tot echtgenoot ware gekozen.

„Ah, riep hij uit, ik weet welk een wreed lot den edelen Shigéhira is te beurt gevallen.”

Inderdaad een wreed lot, hernam snikkende de oude vrouw. Zijn paard werd, zooals u weet, door een pijn gedood en viel op hem en toen hij om hulp riep, lieten zij, die alles aan hem te danken hadden, hem achter in den bittersten nood. Men heeft hem toen gevangen genomen en naar Kamakura gebracht, waar hij schandelijk werd behandeld en ter dood gebracht.

Zijn vrouw en kind — dit lieve meisje hier — hielden zich schuil, want de Heiké's werden overal achtervolgd en gedood.”

Toen het bericht van den moord, op den edelen lord Shigéhira gepleegd, ons bereikte, bleek de pijn voor de moeder te groot te zijn om te dragen, en zoo bleef het

H. S. VAN HASSELT

KLEERMAKER

NOORDEINDE 94 - DEN HAAG

Middelbare School v. Handel en Administratie.

LAAN v. MEERDERVOORT 104 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. **Bijzondere Middelbare Handelsschool** met als onderbouw eene H.B.S. met 3 j. cursus. Bij beschikking van Z. Exc. den Min. van Binnenl. Zaken **gelijkgesteld** met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.

AFD. B. **Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus.** Eveneens officieel als zoodanig erkend.

De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H.B.S. 5-j. c. eerst beslist behoeft te worden na het afloopen der 2e klasse.

De school wordt ook door Meisjes bezocht.

Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJMSTRA.

J. A. M. MULDER, Uurwerkmaker.

Noordeinde 182-184 - Den Haag.
TELEFOON 7413.

C.L. BOUCHER
WOONT
PAPESTRAAT 11
SPECIALITEIT IN:
AMERIKAANSCH KANTOOR
ARTIKELN - VULPENHOUDERS
BOEKBINDERIJ - BOEKDRUKKERIJ
STEMPELINRICHTING

PLAAT- EN KUNSTHANDEL

Spiegel- en Lijstenfabriek

GEKLEURDE EN ZWARTE GRAVURES EN ETSSEN
IN RUIME KEUZE.

Billijke prijzen voor het Encadreeren van Olieverfschilderijen,
Gravures, Foto's, Platen, Teekeningen, enz.

P. J. CRAMWINCKEL Jr.

PIET HEINSTRAT 36, TEL. No. 1906.

Speciaal ingericht voor Export naar de Tropen.

VELE ATTESTEN VAN INDISCHE FAMILIES.

Schill & Capadose

Hofstraat 17 .. .. 's-Gravenhage

BANKIERS - KASSIERS.

ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS.

SAFE-DEPOSIT.

OPEN EN GESLOTEN BEWAARNEMING.

DEPOSITO's, PROLONGATIES.

CHANGE.

ASSURANTIE. LEVENSVZERKERING.

genomen en het nieuwe begroet werd, mochten de kinderen niet missen.

Geen Surinamer zou zich beklagen om de Chinese klappers en bommen. Het centrum van dat vuurwerk, de Chinese sociëteit Kong Ngie Tong, trekt dan ook een groote massa toeschouwers en die eens de kleine negertjes in den regen van neervallende klappers als duiveltjes heeft zien rondspringen om te zoeken naar de nog niet ontplofte klappers, vergeet dat aardige schouwspel nooit.

Dat er in de laatste dagen van het jaar geen ongelukken gebeuren is werkelijk verwonderlijk, wanneer men bedenkt van welke onmogelijke voorwerpen de jongens kanonnen maken. Die een stuk van een geweerloop machtig kan worden, bevestigt dat met een paar krammen op een blok hout en is den koning te rijk. Wij zouden elken Gouverneur afraden er ooit aan te denken om het schot van het Fort Zeelandia van 12 uur 's nachts af te schaffen.

* * *

Aan „De West” van 15 December ontleenen wij de volgende statistieken:

Producten.	Uitvoer.	
	Januari 1914.	November 1913.
Balata, K.G.	661.232	1.155.540
Bacoven, versche, bos	72.083	114.534
Idem, gedroogde, KG	45.210	110.246
Cacao KG.	1.886.538	1.320.988
Goud, ruw, Gr.	527.508	771.332
Hout $\square$ of $\square$ M ³ .	1.574	3.851
Letterhout KG.	103.374	112.378
Huiden KG.	51.635	42.369
Koffie KG.	355.295	173.653
Rum 50 pCt., L.	1.058.560	865.420
Suiker Vac. 1e pr. KG.	10.363.189	8.013.589
Idem, Naproduct, KG.	556.870	849.822

De totale aanvoer van goud van de placers bedroeg van Januari—November 839.753 gram tegen 764.150 en 765.936 gr. in het zelfde tijdvak van 1913 en 1912. Er is dus een kleine vooruitgang.

Zooals onze lezers weten is de uitvoering van de nieuwe belata-verordening op telegrafischen last van den Minister van Koloniën opgeschort. Wellicht vernemen wij bij de behandeling van de Surinaamsche begroting in de Eerste Kamer, welke 's Ministers motieven zijn geweest. De mogelijkheid is n.l. niet uitgesloten, dat de vroege vaderen daarnaar vragen. In Suriname heeft die opschorting eenige beroering te weeg gebracht, omdat het stop zetten der industrie, die aan velen werk verschaft, de werkloosheid heeft doen toenemen.

* * *

Bij de Tweede Kamer zijn ingediend wetsontwerpen resp. tot aanvulling en tot nadere wijziging en aanvulling van de wetten, houdende regeling, resp. nadere rege-

kind achter met niemand om voor haar te zorgen dan ik, — want al haar bloedverwanten waren omgekomen of verstrooid.

Zij was toen slechts vijf jaar oud. Ik ben haar min geweest en ik deed dus voor haar wat ik kon. Jaren lang zijn wij van de eene plaats naar de andere getrokken, als pelgrims verkleed..... Maar deze treurige verhalen zijn hier nu niet van pas, riep de rojo uit, de tranen wegvegende; ik vraag u vergiffenis, ik oude vrouw kan het verledene niet vergeten.

Zie! de kleine meid, die ik gevoed en verzorgd heb, is nu in waarheid een Himégimi-Sama! — als we nog in den goeden tijd van keizer Takura leefden, welk een toekomst zou de hare zijn!

Doch ze heeft tot echtgenoot gekregen den man, dien zij lief heeft; dat is het grootste geluk! Het is al laat. De bruidskamer is gereed. Ik zal u nu alleen laten om samen te zijn tot den ochtend.

Zij stond op en de deuren, die de feestzaal van de naast gelegen kamer scheidden, open schuivende, bracht zij het paar in de slaapkamer. Daarop, met vele woorden van vreugde en gelukwensch, ging ze heen. En Ito was alleen met zijn bruid.

Toen zij samen rustten, zeide hij:

„Zeg mij, veel geliefde, wanneer hebt gij het eerst verlangd, dat ik uw echtgenoot zou zijn? (want alles scheen hem zoo reëel, dat hij als het ware had opgehouden te gelooven aan het net van begoocheling, waarin hij was verstrikt).

Zij antwoordde met de stem van de kirrende duif:

„Mijn doorluchtige heer en echtgenoot, het was in den tempel van Ishivama, waar ik met mijn pleegmoeder heen ging, dat ik u voor de eerste maal zag. En toen ik u zag, was de wereld voor mij veranderd van dit uur, van dit oogenblik. Maar gij kunt u dit niet herinneren, omdat die ontmoeting niet in dit leven heeft plaats gehad; het is lang, heel lang geleden.

„Sinds dien tijd zijt gij door vele levens heengegaan, door geboorten en dood en hebt in vele bekoorlijke lichamen gewoond.

„Maar ik ben altijd gebleven zooals ik toen was; ik kon in geen ander lichaam, kon niet in een anderen toestand van bestaan overgaan, omdat ik zoo sterk naar u verlangde. Mijn veel geliefde heer en echtgenoot, ik heb op u gewacht, vele menschenlevens lang!”

En de bruidegom was niet bevreesd toen hij deze zoo

ling, van het muntwezen in Suriname en van het Curaçaosche muntwezen.

De strekking hiervan is in de eerste plaats om voor Curaçao den vierkanten nikkelen stuiver in te voeren als wettig betaalmiddel met intrekking van den zilveren stuiver; en voorts om onder de in de Curaçaosche Muntwet opgenoemde wettige betaalmiddelen ook het vijfguldenstuk op te nemen.

Gelijke voorziening wordt voorgesteld voor de kolonie Suriname.

Curaçao.

Omtrent de door den Gouverneur der kolonie ondernomen dienstreizen, lezen wij in de jongste Curaçaosche bladen o.m.:

Z.H.Ed.Gestr. heeft op den 11den Dec. j.l., vergezeld van zijn militairen adjudant en den districtsmeester van het 4e en 5e district, een inspectietocht naar die districten gedaan.

Daarna bracht de Gouverneur een bezoek aan het Melaatschen-gesticht, vergezeld van zijn Adjudant, luitenant Pieper.

De Directeur van het Gesticht ontving den Gouverneur en leidde Z.H.E.G. overal rond. Voor iederen lijder had de Gouverneur een goed woord over en bemoedigde hen allen door zijn vriendelijken, minzamen omgang.

Bij zijn vertrek overhandigde de Adjudant aan Moeder Florentia een gift om de arme lijders eens te onthalen.

Maandagmorgen 21 Dec. j.l. is de Gouverneur aan boord van Hr. Ms. „Jacob van Heemskerck” naar Aruba vertrokken tot het houden van een inspectie naar aanleiding der berichten van aldaar heerschenden hongersnood. Het bestuur der Kolonie is tijdelijk opgedragen aan den Ondervoorzitter van den Raad van Bestuur.

De „Amigoe” schrijft daarbij:

„Wij verheugen ons ten zeerste over deze dienstreis van den Gouverneur. Door eigen waarneming kan Z. H. E. G. zich nu op de hoogte stellen van den waren toestand en middelen beramen ter verbetering daarvan.”

* * *

Hetzelfde blad van 19 Dec. j.l., de door den heer J. Sibinga Mulder op 14 Nov. voor het Kon. Ned. Aardrijkskundig Gen. te Amsterdam gehouden voordracht betreffende de landengte van Panama en het Panama-kanaal besprekend, voegt daaraan toe:

„Tot zoover het Verslag, dat we zeer verkort weergaven. Onze hoofdbedoeling daarbij was om uit te laten komen, dat de ideeën in Nederland omtrent de betekenis van het Panama-kanaal voor Curaçao, zich nog maar niet wijzigen.

De geachte spreker schijnt zelfs niet te weten, dat Curaçao behalve door de Hollandsche, ook nog door de Spaansche, Italiaansche en Duitsche lijn met Colón verbonden is. Al deze schepen nemen kolen op Curaçao. Reeds nu ondervindt Curaçao voordeel van het Kanaal.

vreemde woorden hoorde, maar wenschte niets liever in dit leven en in alle zijn toekomstige levens, dan haar armen om zich heen te voelen, en gestreeld te worden door de zoete bekoring van haar stem.

Het luiden van een tempelbel kondigde de komst van den dageraad aan. Vogels begonnen te tjilpen, de ochtendbries deed de boomen fluisterend ontwaken. Opeens opende de oude vrouw de schuifdeuren der bruidskamer en zeide:

„Kinderen, het uur van scheiden is daar. Bij daglicht moogt gij niet samen zijn, geen oogenblik zelfs, dat zou u noodlottig wezen. Gij moet nu elkaar vaarwel zeggen.”

Zonder een woord te spreken maakte Ito zich tot heengaan gereed. De waarschuwing waarvan hij de strekking niet begreep, was hem voldoende; hij beruste geheel in het onvermijdelijke.

Wilskracht bezat hij niet meer, zijn schimmenbruid welgevallig zijn, was zijn eenige wensch.

Zij plaatste in zijn handen een kleine suzari (inktsteen), wonderlijk fraai bewerkt, en zeide:

„Mijn jonge heer en echtgenoot is een schrijver en geleerde, daarom zal dit kleine geschenk wellicht niet door hem worden versmaad. Het heeft een vreemden vorm, omdat het zoo oud is, daar het door keizer Takakura aan mijn vader werd vereerd. Om die reden alleen geloof ik, dat het waarde heeft.”

Ito, op zijn beurt, verzocht haar als een aandenken te willen aannemen de kogai (metalen staafjes) van zijn zwaard, welke versierd waren met inlegwerk van zilver en goud, voorstellende den bloesem van den pruimenboom en nachtegalen.

Daarop verscheen de kleine miyadzukai om hem door den tuin te leiden naar de laan; en zijn bruid en haar pleegmoeder deden hem uitgeleide tot den drempel.

Toen Ito onder aan de trap zich omkeerde om de afscheidsbuigingen te maken, sprak de oude vrouw:

„Wij zullen elkaar weder zien, het volgende jaar van de Beer, op hetzelfde uur van denzelfden dag van dezelfde maand, waarop gij hier gekomen zijt. Daar wij nu het jaar van den Tijger hebben, zult gij tien jaren moeten wachten. Om reden, die ik u niet mag openbaren, zullen wij niet meer op deze plek samenkomen; wij gaan in de richting van Kyoto, waar de goede keizer Takakura en onze voorouders en velen van onzen stam wonen. Al de Héike's zullen zich over uw komst verheugen. Als de tijd daar is zullen wij een k a g o (draagstoel) zenden.”

Th. VAN LEIPSIG, Delft, Wijnhaven 3,
Boekdrukkerij, Kantoorboekhandel, Lederwaren, enz.

Moore's Vulpenhouder

beslist niet lekkend. . . . . f 7.00

Zending franco tegen postwissel. — — — — —
Rembours 15 cents verhooging.

**GESCHER &
KEMPER**

ROTTERDAM — BREDA — AMSTERDAM — ARNHEM

**TAPIJTHANDEL
EN COMPLETE
MEUBILEERING**

VLAMINGSTR. 22. DEN HAAG

Kleermakerij UNICUM

Hotspui 10 (5de Huis van af de) DEN HAAG. - Tel. 4947
Lange Poten.

**CHEMISCH REINIGEN
REPAREREEN
KEEREN
VERMAKEN
MODERNISEEREN
OPNIEUW VOEREN
OPPERSEN
OPZETTEN van zijden revers
STOPPAGE (onzichtbaar stoppen)
van Dames en Heerenkleeding.
Bekwame werklieden, 1e kl. Dames en Heeren Coupeurs**

UNICUM bepaalt den prijs vooruit.
Alle werkzaamheden geschieden bij ons op eigen atelier.

FABRIEK VAN GESCHILDERDE MEUBELEN
- G. J. LAMERS -
Prinsegracht 114, Den Haag.

Levert direct aan particulieren alle soorten
MEUBELEN, tegen fabrieksprijzen. . . . .

DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

C. HOYNG,
Spuistraat 20-22 Den Haag.
AMSTERDAM - UTRECHT.

Onze Geïllustreerde Catalogus is een
uitstekende handleiding om zich op
huishoudelijk gebied in te richten.

TAFELSERVIEZEN, GLASWERK, LEPELS
VORKEN, MESSEN, GASOLINELAMPEN.

Prijscourant gratis.

Wat zal dit zijn, als het Kanaal werkelijk een middepunt van het wereldverkeer is geworden?"

* * *

Vreemdelingenverkeer op Curaçao. (Per S. S.)

Gedurende de maand Nov. zijn		aangekomen van		vertrokken naar	
Z. Amerika	293 pers.	Z. Amerika	278 pers.	N. Amerika	31 "
N. Amerika	29 "	N. Amerika	31 "	Europa	8 "
Europa	8 "	Europa	8 "		
Totaal 330 pers.				317 pers.	

Het aantal transitopassagiers bedroeg in Nov. 256.

WAT DE INLANDER ZEGT.

De Inlandsche stemming.

De „Sinar Djawa" schrijft: Toen de eerste berichten van den grooten Europeeschen oorlog tot ons kwamen, verkeerden niet alleen de Nederlanders hier in angstige onzekerheid omtrent het lot, dat Nederland en diens volk ook Nederlandsch-Indië te wachten stond, maar ook wij, Inlanders, waren niet gerust over hetgeen er met ons gebeuren zou. Wordt Nederland in den oorlog betrokken en zou ook Nederlandsch-Indië daarvan de gevolgen te dragen hebben? Men wist toen nog niet, hoe de stemming der Inlanders tegenover Nederland zoude zijn en het was dus niet te verwonderen, dat van de zijde der „Heerschers" menige vraag desbetreffend tot ons gericht werd.

Natuurlijk was de algemeene verwachting, dat een voor Nederland gunstig en welgevallig antwoord gegeven zoude worden, in dien zin n.l., dat de Inlanders Nederland trouw zouden blijven. Die vraag werd ook duidelijk en klaar beantwoord in de „gecombineerde vergadering" van de verschillende Inlandsche vereenigingen, waaronder in de eerste plaats „Boedi Oetomo" en „Sarekat Islam", eenige maanden geleden in den stadstuin te Semarang gehouden. Hoewel er geen besluiten genomen werden, zoo bleek toch, dat een deel der vergadering van oordeel was, dat de Inlanders verplicht waren Nederland te steunen en dat een ander deel daarmede niet terstond instemde. De stemming van eerstgenoemd deel was, volgens schrijver, die der zwakwilligen, van hen, die steeds van ouder tot ouder geleefd hebben in onderdrukking; de laatste drie eeuwen onder de heerschappij der rood, wit en blauwe vlag, van hen, die geen hogere aspiraties kennen en feitelijk niet recht weten, wat zij doen. Zij wilden nu vrijwilligerscorpsen oprichten, een Inlandsche militie invoeren, geld storten, alles ten bate van Nederland. Zij beseften niet, wat hun geboortegrond in de eerste plaats zelf van noode heeft.

Anders oordeelde het overige deel der vergadering, dat niet overijld te werk ging, doch eerst de zaak goed overwoog en toen toch ook tot het besluit kwam, om met goed en bloed Nederland van dienst te willen zijn.

Toen Ito het hek achter zich toetrok, schitterden de sterren boven het dorp, maar toen hij op den open weg kwam, zag hij den dageraad over de onafzienbare, zwijgende velden lichten.

Op zijn hart droeg hij het geschenk van zijn bruid. De zoete streeling van haar stem was in zijn ooren achtergebleven — en toch, als hij niet haar geschenk met de vingers had kunnen betasten, zou hij zich hebben opgedrongen, dat de gebeurtenissen van dien nacht droombeelden waren en dat hij nog de beschikking had over zijn leven.

De zekerheid, dat hij zijn leven verbeurd had, bracht geen berouw; hij voelde slechts de smart en de pijn van het scheiden en droevig stemde hem de gedachte, dat zoovele jaren voorbij zouden moeten gaan voor de begoocheling opnieuw over hem zou komen.

Tien jaren! — en elken dag van die jaren zou zoo lang zijn. Het geheim van dit lange uitstel kon hij niet doorgronden; de geheimen der dooden zijn slechts aan de Goden bekend.

Telkens en opnieuw deed Ito op zijn eenzame wandelingen het dorp Kotobikijama aan, in de vage hoop wederom de ongeziene wereld te kunnen gadeslaan. Maar nimmer, bij dag niet en bij nacht, kon hij terugvinden het getraliede hek en de donkere laan; nimmer zag hij weer de gedaante der kleine miya-dzukai voor hem uitwandelende in het licht der ondergaande zon.

De dorpelingen, bij wie hij met aandrang navraag deed, dachten dat hij behekt was. Nooit, zeiden zij, had een aanzienlijke familie in den omtrek gewoond, nooit was er een tuin geweest zooals hij die beschreef.

Maar op de plek, die men hem aanwees, moest eenmaal een tempel van Boeddha hebben gestaan en enkele grafsteenen van het kerkhof waren nog aanwezig.

Ito vond ze verscholen in een bamboeboschje; zij waren van een zeer ouden Chineeschen vorm, bedekt met mos en onkruid. De er in uitgebeitelde letters waren niet meer leesbaar.

Over wat hem wedervaren was sprak Ito met niemand. Maar zijn vrienden en bloedverwanten bemerkten, dat in zijn voorkomen en doen een groote verandering had plaats gegrepen.

Hij werd bij den dag bleaker en magerder; toch konden de geneesheeren geen kwaal bij hem ontdekken; hij zag er uit als een geest en bewoog zich als een schaduw. Hij was altijd in zich zelf gekeerd geweest en alleen,

Enkele bezwaren en grieven werden staande de vergadering geopperd. Het komt schrijver echter niet raadzaam voor, die thans uitvoerig te behandelen, daar zij teere kwesties raken ook op politiek terrein. Eén hoofdbezwaar dat toen, wel is waar opgedempte n, maar toch op belisten toon werd uitgesproken, kwam hierop neer: Waarom moeten wij, Inlanders, ons opofferen voor onze „meesters", die van hun kant ons nauwelijks datgene gaven, wat wij noodig hebben voor de instandhouding van ons lichaam alleen, Zijn wij in dit opzicht iets meer, iets minder dan slaven?

Laat ons echter de zaak goed onder de oogen zien: Al mogen wij ook nog niet geschikt geacht worden om voor ons zelve te zorgen, de Nederlandsche regeering had ons reeds veel eerder de noodige opleiding moeten geven, opdat wij 'teenmaal zoover brengen zouden. Zij begrijpt thans de bezwaren van het denkend deel van ons volk. Kort geleden heeft Mr. van Deventer de volgende woorden in de Tweede Kamer van de Staten Generaal gesproken: „De goede geest der Inlanders moet door onderwijs gecultiveerd worden. Na den oorlog moeten de Inlanders een aandeel hebben in het Bestuur van Indië, naar gelang van hun cultuur en verstandelijke ontwikkeling, als een blijk van onze erkentelijkheid." Waarop de Minister van Koloniën heeft geantwoord: „De instelling van een Kolonialen Raad zal gecombineerd worden met de uitvoering der bestuursorganisatie."

Dit zijn woorden, die blijk geven, dat de Hollanders ons gaan beschouwen als denkende wezens met wel wat grooter bevattingvermogen, dan tot nu toe door de overgrote meerderheid der Nederlanders werd verondersteld. Wanneer deze verwachtingen ten onzen opzichte verwezenlijkt worden, zal er van onzen kant geen tweërlei opinie tegenover Nederland meer zijn. Dan zullen wij één zijn met onze meesters. Eerst als ook wij onze rechten kunnen laten gelden en meezeggenschap in het bestuur van ons land hebben, eerst dan kan er ook sprake zijn van een eigen Inlandsche militie. Laten wij de tijden niet vooruitloopen, doch geduldig afwachten en inmiddels steunen, waar wij steunen kunnen, zoo besluit schrijver.

Mohamad Salmin, president van de S. I. te Medan, zal, volgens de „Pewarta Soerabaja" niet rusten vóór hij daar een vrijwilligerscorps heeft opgericht. Hij heeft reeds 35 man bij elkaar gekregen.

De S. I. en de Chineezzen.

De S. I-mers en de Chineezzen leven thans, volgens bovengenoemd blad, te Madioen in een aandoenlijke eensgezindheid. De S. I. gaat daar goed vooruit. De bestuursleden zijn dan ook achtenswaardige en bekwame menschen. Zij houden er de hand aan, dat de leden zich fatsoenlijk gedragen.

Voor Turkije.

De „Pantjaran Warta" bericht, dat nu allerwege een oproep gedaan wordt om ook onder de Inlandsche bevolking gelden in te zamelen teneinde daarmede Turkije te kunnen steunen. Dit wordt, volgens dat blad, niet strijdig geacht met onze trouw aan Nederland en diens

doch nu scheen hij onverschillig voor alles, waarin hij vroeger belang had gesteld — zelfs voor zijn letterkundige studiën, waardoor hij zich naam had kunnen maken.

Tot zijn moeder, die meende, dat het huwelijk zijn ambitie, zijn belangstelling in het leven, weder zou kunnen opwekken — zeide hij, de gelofte gedaan te hebben nimmer een levende vrouw te zullen trouwen.

En de maanden sleepten zich voort. Eindelijk brak aan het jaar van den Beer en het jaargetijde van den herfst; maar Ito kon niet meer wandelen, zooals vroeger. Hij kon zelfs van het bed niet meer opstaan. Zijn leven ebde heen, hoewel niemand zulks verklaren kon en hij sliep zoo zwaar en zoo lang, dat zijn slaap vaak werd aangezien voor dien des doods.

Uit zulk een diepen slaap werd hij, op een wonder-schoonen herfstavond, door de stem van een kind gewekt, en hij zag voor zijn bed staan de kleine miya-dzukai, die hem, tien jaren geleden, geleid had naar het hek van den verdwenen tuin.

Zij groette met een glimlach en zeide: „Men heeft mij opgedragen u vriendelijk mede te deelen, dat u vanavond ontvangen zult worden te Ohara, nabij Kyoto, waar het nieuwe huis is, en dat een kago voor u gezonden is."

Daarop verdween zij. Ito wist, dat hij weggeroepen werd van het licht der zon, en dit verheugde hem zoo, dat hij de kracht had zich op te richten en zijn moeder te roepen.

Aan haar deed hij nu — voor de eerste maal — het verhaal van zijn bruiloft en toonde haar de suzuri, hem tien jaren geleden door zijn bruid gegeven.

Hij verzocht, dat de inktsteen in zijn kist geplaatst zou worden — en toen stierf hij.

De suzuri werd met hem begraven. Maar vóór de grafenis werd de steen door kenners onderzocht, die verklaarden, dat dit voorwerp gemaakt was in het Jo-antijperk (1169 n. Ch.) en dat het den naam droeg van een kunstenaar, die ten tijde van keizer Takakura had geleefd.

D. A. H.

Dr. ALIMONDA's
ELECTRISERTOESTELLEN, veel verbeterd, geen losse contacten, geen oxydatie, bijna geen onderhoud.
Garantie — Inruilen.
GEMAKKELIJKE BETALINGS-CONDITIËN.
Ook te huur.
P. J. HUIJGENS DEKKER, Weimarstr. 94.
(Oogen diagnose) Ged. Natuurarts.

THE BERLITZSCHOOL OF LANGUAGES

WELBEKEND - BU-ALBY-DIE-MET-VERLOF-IN-NEDERLAND-VERTOEVEN

DEGELUK-ONDERWIS-IN

DUITSCH, ENGELSCH, FRANSCH, SPAANSCH, ITALIAANSCH, enz.

LET-OP-HET-JUISTE-ADRES-DER-ORIGINEELE-BERLITZSCHOOL

OVER-DE-WAALSCH-KERK

58^a NOORDEINDE NIET-BOVEN-KRUL TEL: 2234

A. ASSENBERG,

Prima kwaliteit Schoenmaker, Diverse soorten GUMMIHAKKEN, CREAMS, VETERS, enz.
Columbusstraat 73, Den Haag.

Levert voor billijke prijzen SOLIED en NET WERK.

Vlugge bediening.

Reparatiewerk wordt op verlangen gehaald en thuisbezorgd.

N.B. Prijscurant op aanvraag verkrijgbaar.

Sigaren-Magazijn

„TRIO",

Lange Poten 19 Den Haag.

Speciaal adres voor Java Cigaretten

van

MAC GILLAVRY - DJATI ROENGGO.

M. VISSER,

voorh. A. J. RODBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

LIESKER

Frederikstraat 163

Valkenboschpl. II^d

DEN HAAG.

COMESTIBLES

KOLONIALE
WARENINDISCHE
INGREDIËNTEN

JUDELS, Patissier,

Telefoon 2602. 1ste Obrechtstraat 44-46.

DEN HAAG.

Specialiteit: IRMA-TAART.

Door adverteeren in dit blad moet de aandacht op Uwe Firma of Uwe branche gevestigd worden en blijven. Zij, die veronderstellen dat Reclame iets is, waarop dadelijk bezuinigd kan worden, bewijzen, dat zij de reclame niet van den goeden kant bezien.

P. B. VAN MOORSEL & CO

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeren van woningen.

neutraliteit. Naar aanleiding van de deelneming van Turkije aan de zijde van Duitsland, tegen de geallieerden, krijgen wij thans, in Indië allerlei valsche en onmogelijke berichten te hooren. Wie zal 't willen gelooven, zoo vraagt de „Sinar Djawa”, wat ons nu bericht wordt, n.l. dat de Mohamedanen in Hindoestan, Australië, Rusland en Egypte bidden, dat in dezen oorlog Turkije ten onder mag gaan!!

Inl. Meisjesscholen.

Raden Dewi Sartika, hoofd van de Keoetaman Istri-school te Bandung is, volgens de „Pantjaran Warta”, naar Rangkasbetoeng (Bantam) vertrokken, om daar een jonge Inlandsche vrouw te brengen, die bestemd was op te treden als hoofd van een daar opgerichte Inlandsche meisjesschool. In Serang (hoofdplaats van Bantam) was men er reeds mee begonnen een meisjesschool op te richten, waar ook 't Hollandsch zou worden onderwezen door een Europeesche dame. Daarna hebben Pandeglang en nu Rangkasbetoeng dit voorbeeld gevolgd. Wanneer kunnen wij nu te Bandung ook zoo'n school krijgen, vraagt de „Ka o e m M o e d a”. Bandung heeft wel is waar reeds lang een meisjesschool, maar 't Hollandsch wordt er nog niet onderwezen.

Nalatenschap van den Kroonprins van Djokdja.

De nalatenschap van den overleden kroonprins van Djokjakarta werd volgens de „Pewarta Soerabaja”, als volgt verdeeld: Zijne vier vrouwen kregen ieder f 10000, de 15 zoons ieder f 12000, 11 dochters ieder f 6000, de 2 dochters van een sêlir (bijwif) ieder f 2000, de Sultan, zijn vader, f 60000, het restant p o e s a k a ad f 20000, werd verdeeld onder verdere familieleden en de misigit-kas.

Associatie van Oost en West.

G. schrijft in de „Sinar Djawa”, dat hij met de laatste mail uit Singapore portretten ontvangen heeft, voorstellende vorst Khwaja Kamalludin met Lord Headly naast zich en de heer Yahja met Nasir Parkinson. Dit paar foto's dat voor f 2.— te koop is, stelt, volgens schrijver de associatie van het Oosten en Westen voor, bereikbaar o.a. door eenheid van godsdienst voor alle deelen der aarde. Nasir Parkinson is een ontwikkeld Engelsman, die evenals Lord Headly den Mohamedaanschen godsdienst heeft aangenomen. Van algemeene bekendheid is het, dat zoowel de heer Yahja als Nasir Parkinson, alles over hebben voor hunne geloofsgenooten. Zoo hebben zij o.a. met scherpe pen beslist alle aanvallen tegen de S. I. afgeslagen, en allerwege voor de vereeniging propaganda gemaakt. Die aanvallen waren o.a. opgenomen in het Maleisch Christelijk blaadje, de „Malaysia Message (Oetoesan Melajoe) en hadden ten doel de S. I. verdacht te maken. Hun protest daarop verscheen in de „Madjallatoel Islam.” Nu het gouvernement van N. I. de S. I. heeft erkend, als niet gevaarlijk voor de Inlandsche bevolking, wordt ook te Singapore thans opzichts deze vereeniging uit een ander vaatje getapt.

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Toestand in China.

Wij, Chineezers, schrijft de „Perniagan”, zijn in aantal wel het sterkst vertegenwoordigd op aarde, maar onze tijd schijnt nog niet gekomen te zijn, om hier een eerste plaats in te nemen. Na een eeuwen lange onderdrukking door de partij der „Boan”, was de revolutie onder Dr. Soen Jat Sen alleszins verklaarbaar en is een regeering, zooals wij die nu hebben, noodzakelijk. Maar waarom moeten er thans zoovele Chineezers zijn, die een anderen godsdienst aannemen, zich laten overhalen om Christen of Mohamedaan te worden? Niet, dat wij willen afgeven op den Christelijken of Mohamedaanschen godsdienst, maar is onze godsdienst, onze zedeleer dan zooveel minder dan die van Jezus of Mohamed? Waarom leven wij Chineezers, niet volgens de leer van onzen profeet K h o n g H o e T j o e, in onze gewijde boeken neergelegd?

Vele Chineezers worden bij het aannemen van den godsdienst der Christenen of Mohamedanen hoogmoedig en verwaand. En waarom? De Christelijke en Mohamedaansche godsdiensten leeren toch niet om op andere geloofsuitingen te schelden? In elken godsdienst ligt veel waars en edels.

Volgens de „Hopo” zal, zoo lang de toestand in China nog niet bevredigend, de rust daar nog niet hersteld, het binnenland nog niet op orde is, zoo lang zullen de Chineezers individueel ook nog niets te vertellen hebben, en zal het buiteland laag op hen neer blijven zien. In vergelijking met Europeesche volken, worden wij niet geteld. Er zijn onder de Chineezers in N.-I. enkelen, die voor zich zelf met alle macht den vooruitgang willen dienen, den voorrang willen behalen en de zegeningen van de Westersche beschaving deelachtig willen worden, maar velen zijn er helaas niet zoo. Waaraan is dit toe te schrijven? Het is de ziekte der lusteloosheid en verveling (b o s e n), die zoo dikwijls reeds is aangeduid als de kwaal, waaraan de Chineezers in Ned.-Indië lijden. Wat is er al niet over en voor de T i o n g H o a H w e R o a n geschreven en gedaan. En wat zijn de resultaten? Het is onbegrijpelijk, dat bij een eendrachtig samengaan niet meer eenheid en kracht verkregen kan worden. Zoo lang het Chineesche rijk nog zwak is, zullen de Chineezers

nergens ter wereld een hooge plaats in de maatschappij innemen.

Om Kiaotsjo te belegeren en te veroveren, heeft Japan de neutraliteit van China geschonden. En China kon daartegen niets doen. Het zag toe, dat op zijn eigen grondgebied de vijandige staten elkaar bestookten. China's kanonnen schieten nog niet ver genoeg om de vijandelijke legers op een afstand te houden. En Japan lacht er om. De Chineezers moeten 't aanzien, met groote droefheid en schaamte. Waar zijn de fondsen gebleven, die ten doel hadden, China in zijne financiën te steunen? Wij hooren er niets meer van. Ook dit goede werk is halverwege blijven steken.

Tegen de Richsaw.

Het is een schande, roept de „Pewarta Soerabaja” uit, dat te Medan nog zoovele richsaw's door Chineezers worden voortgetrokken. Menschen vervullen daar de rol van trekdieren en verlagen zich zoodoende in de oogen hunner medemenschen. Nu heeft de majoor Tjong A Tie te Medan, die reeds lang geleden zijn opinie hieromtrent niet onder stoelen en banken gestoken heeft, aan den Gemeenteraad aldaar voorgesteld, deze richsawdienst niet meer toe te staan, als zijnde menschonteerdend. Naar verluidt is dit voorstel in goede aarde gevallen, maar het getal van deze richsaw's is nog zóó groot, dat het bezwaarlijk zal gaan die allen op eens in te trekken. Het verkeer zou daardoor stop gezet worden. Een geleidelijke intrekking zal dienen plaats te hebben, terwijl nieuwe vergunningen niet verleend zullen worden.

Dagbladpapier uit Japan.

Het papiergebrek werd, volgens de „Sinar Sumatra”, vooral voor de nieuwsbladen, na het uitbreken van den oorlog zóó groot, toen Java daarvan geen toevoer meer uit Duitschland kon krijgen, dat er door tusschenkomst van eenige makelaars, de hulp van Japan werd ingeroepen. Deze zonden monsters van het papier, waarop de verschillende Maleische couranten gedrukt werden, naar Japan en naar het blad vernam, met 't goede succes, dat Japan nu spoedig het benodigde papier verstrekken zal. Voor de Deutsche papierfabrieken zal dit voor het verloop een groote schadepost kunnen zijn, meent het blad.

Van Vreemde Koloniën.

De leering uit den oorlog te putten.

Groote, hoogst belangrijke lessen zullen uit den huidige oorlog te putten zijn. Zullen zij er ook geput worden? Geloove wie 't wil, wij passen. Ware de krijg één zegetocht voor een der partijen geworden, alles wat aan die zijde gedaan, gedacht, gewaagd ware, zou „het beste in het gebruik” geworden zijn, met vreugde of met verdriet zou men de waarheid daarvan hebben te aanvaarden gehad. Zooals het nu loopt, en ongeacht hoe het verder zal loopen, zal geen land, geen partij, geen mensch er zich eenige leering uit ten nutte maken. IJdel als wij zijn, en zoekende naar bewijzen dat wij het gezond verstand, het ware gevoel, het juiste inzicht aan onze zijde hebben gehad, zal ieder uit het vele gebeurde lezen wat bevestiging brengt aan zijn denkwijze. De vredesapostel blijft gelooven, dat de gruwelen nu toch eindelijk den afschuw van den oorlog over alle krijgslust zal doen zegenieren en dat de onzekerheid der overwinning de lust tot vechten aan de staatslieden zal ontnemen. De militairist acht nu het bewijs geleverd, dat een uitstekende voorbereiding ten oorlog eerste plicht is. De voorstanders van tractaten roepen om meer overeenkomsten. De tegenstanders zien deze nu ten duidelijkst aan scheurpapier gelijk geworden. Wie voor staatsbonden was vindt evenveel argumenten tot steun zijner theorie, als bij die de bonden uit den booze acht. De dreadnoughts zullen de kleinere oorlogsbodems op een afstand vernietigen voordat deze een schot kunnen lossen: dreadnoughts dus, en liefst veel. Maar de torpedoboot doet met een schot 't grootste zee-kasteel kelderen. Geen groote schepen dus, maar een torpedoboot. Een derde vraagt: dus 't een en 't ander. Is het offensief beter dan het defensief? De oorlog antwoordt „ja” en „neen” te gelijk. En zelfs zij die de Godsmacht uit de feiten willen lezen, vinden voor hun voorop gezette overtuiging het bewijs der bestraffende hand, of de aanwijzing van het ontbreken van een liefdevol opperwezen. Er is niets stelligs uit te leeren, zelf de een, er is houvast aan mijn meening gegeven, verklaart de ander.

Zoo in het algemeen en zoo ook in het meerendeel der momenten, die samen deze langgerekte worsteling uitmaken. Het weerspiegelt zich weer sterk in het incident, door de bekende Amerikaansche nota gevormd. Wat de neutralen afkeurden in de handeling van Groot-Brittannië ten opzichte van het onderzoek der schepen op zee, vindt Engeland zelf de meest rechtmatige daad. Trekt Amerika er de eene leer uit, Gr. Br. komt tot de tegenovergestelde conclusie. Amerika zegt de scheepvaart wordt noodeloos bemoeilijkt, Engeland geeft cijfers, die moeten aantoonen, dat de uitvoer van Amerika en de invoer in de andere staten er zeer wel bij varen. Volgens de een spreekt uit het Br. antwoord een toeschietelijken geest, volgens den ander wordt N. A. met een kluitje in het riet gestuurd. Voor de contrabande-theoriën van elke schakeering documenten materieel in overvloed.

Zoo draagt de eene partij bewijs op bewijs bij, dat de Mohamedanen overtuigd zijn dat wie aan de Turksche zijde strijdt aan den heiligen oorlog deelneemt, ten spijt

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren verkrijgbaar :

Moderne Kookkunst.

VERZAMELING

VAN

uitgezochte en beproefde Recepten, Opmerkingen over het toedienen der spijzen en wijnen, over het samenstellen van Menu's, opmerkingen over gereedschap, voorraad, enz.

BENEVENS RUIM

100 Afbeeldingen van Opgemaakte Schotels

EN EEN.

ALPHABETISCH REGISTER

BEWERKT DOOR

FRANÇOIS BLOM,

Cuisinier te 's-Gravenhage.

BEKROOND MET DE GOUDEN MEDAILLE

op de Voedings-Tentoonstelling te Parijs 1889

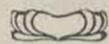
en de Kookkunst-Tentoonstellingen te

Antwerpen 1889 en 's-Gravenhage

1892 en met het Eere-Diploma

op de Tentoonstelling te

's-Gravenhage 1905.

8ste veel vermeerderde en verbeterde druk.

Prijs : ingenaaid . . . . f 3.00

gebonden 3.50

van professor Snouck Hurgronje's betoog voor het tegendeel, ten spijt ook van evenveel tegenbewijzen. En ten slotte zal elk uit die uitingen weer bewijzen putten voor de stelling, die hij heeft verdedigd.

Levert het brengen van het Suez-kanaal onder overheersend Britschen invloed een gevaar op? Voor of tegen? De oorlog levert u een pleidooi.

De permanente werken hebben hun waarde verloren. De lange loopgraven-linien kunnen de vaste steunpunten toch niet missen, stelt de eene strateeg tegenover den ander.

Is het bereid zijn ten strijde een waarborg tegen den oorlog, of lokt het den oorlog uit. Voor beide inzichten: ja en nee.

Ligt in het bezit van koloniën een vermeerdering of een vermindering van de kans voor het moederland om in een oorlog betrokken te worden. Dezelfde vraag gesteld ten opzichte van de financieele zelfstandigheid der koloniën, vindt in de gebeurlijkheden van den dag ook eenzelfde bevestiging voor ieders eigen ideeën.

Egypte.

De berichten over de kansen op 't al dan niet doorgaan van den veldtocht uit Syrië tegen Egypte lijken ons het beste samen te vatten in deze verklaring: de Duitsche aanvoers willen wel, de Turksche liever niet. De samentrekking van troepen is volgens de eersten voldoende, de laatsten blijven om meer troepen vragen. Met de voorraden staat het ongeveer evenzoo. De regering te Konstantinopel heeft echter noch 'teen, noch 'tander in ruime mate beschikbaar. De D. organisatiegeest heeft T. legers op de been doen brengen in de Kaukasus en in Syrië, zonder 't gebied in Europa te veel te ontblooten. Langer wachten wordt ook lastig, want het leger verkeert in Syrië in geenszins gunstige omstandigheden en het is daar niet heengegaan om gedruid te worden. De T. blijken onder D. leiding bruikbare soldaten te zijn, maar. D. soldaten, die ook in het gewone kantonnementsleven ver van huis in goede stemming te houden zijn, zijn zij niet. Komt er wat ontevredenheid dan kan de twijfelvraag, wat voor hen nu eigenlijk het beste is, tegen of voor Egypte te vechten, den geest nog vergiftigen. De D. leiders zullen spoedig moeten kiezen; doortasten, den grooten, moeilijken tocht naar Egypte doorzetten, om de Engelsche stellingen aan te tasten, of, in den toestand van 't oogeblik in Europa een aanleiding vinden om den terugtocht te verschoonen.

Duitsch Zuid-West-Afrika.

De Engelsche expeditie in Duitsch Z. W. A. is begonnen. In den nacht van 8 Januari maakte een bereden troep een verkenning van de Walvischbaai uit naar Usuras en drong 28 mijlen het binnenland in. Zij vond een verlaten politiepost, doch ontmoette geen enkele D. Aan de andere zijde van 't D. gebied bezetten de Br. Ramansdrift en verdreven zij een D. afdeeling uit de heuvels in de richting van Zandfontein. Swakopmund is in handen van de Unietroepen.

Deze krijgsbedrijven zijn op zich zelf niet van groote beteekenis, maar zij zijn de eerste zetten tot uitvoering van de operatiën Botha-Smuts in de D. kolonie. Als zoodanig verdienen zij afzonderlijke vermelding. Wij zullen verder van deze campagne alleen hoofdmomenten trachten te onderscheiden en weer te geven.

Goedaardige opvatting.

De opvatting van den gouverneur der Br. kolonie aan de Goudkust mag wel als een merkwaardigheid worden weergegeven. Bij het begin van den oorlog heeft hij een proclamatie uitgevaardigd, die een D. blad weergeeft, als een staaltje van een „fatsoenlijke oproeping." In ons midden leven D. onderdanen, schrijft de gouverneur, die het grootste ongeluk treft dat een krijgshaftig volk kan overkomen: bij het uitbreken van den oorlog niet in het eigen land te kunnen zijn. Ik herinner er u aan, vervolgt hij dan tot de kolonisten, dat verscheiden hunner vele jaren aan de Goudkust hebben gewoond, als zending, dokter, koopman, tot het welzijn van de bevolking hebben gewerkt, dat velen hunner vrienden van ons zijn en wij van allen blijken van goedheid en medewerking hebben gehad. Zij hebben aanspraak op onze ridderlijkheid. De hoofden moeten aan onze onderhoorigen laten weten, dat zij het zwaar zullen straffen, wanneer iemand de gelegenheid zoekt, om menschen te beleedigen of lastig te vallen, die vele jaren als goede vrienden en gasten onder ons hebben gewoond. Laat ons de wisselvalligheden van den oorlog kalm, geduldig en vastberaden dragen, naar goed Engelsch gebruik, zonder ijdel gepraal of laffe wanhoop. Wanneer gij u in dagen van beproeving sterk toont, zult gij meer roem verwerven, dan in jaren van welvaart te oogsten is.

De strijd in Duitsch Oost-Afrika.

Nadat in November onvolledige tijdingen van een ernstig treffen tusschen Engelschen en Duitschers in D. Oost-Afrika gewag had gemaakt, waren deze geleidelijk aangevuld. Wij wisten, dat een in Br.-Indië uitgeruste landingsafdeeling, bestaande uit Engelschen en Indiërs, de expeditie ondernomen had. De mislukking was van Br. toegeschreven aan een misrekening, die, als zij juist is, bezwaarlijk als een verschooning kan gelden, want wie een zoo ernstige onderneming tot uitvoering brengt, met zoo weinig ernstige voorbereiding, kan hieruit wel een verklaring, maar geen verontschuldiging voor zijn ondoordachte handelwijze vinden. De Eng. zouden er op gerekend hebben Tanga onbezet te vinden en daarom de plaats van den gouverneur opgeëischt hebben. Deze, hier-

door in staat nog wat tijd te winnen en geenszins voornemens zich voetstoots over te geven, aanvaardde den strijd met zijn bewakings- en politietroepen, aangevuld met vrijwilligers uit de kolonie en wist de aanvallers met bebloede koppen tot den aftocht te dwingen. Dit was wat tot nu toe tot onze wetenschap kwam. Thans is het officieel rapport van den D. gouverneur dr. Schnee gepubliceerd en geven nadere bijzonderheden een kijk op het verloop der zaken, die de E. berichten goed aanvullen.

- De gevechten vonden plaats op 3, 4 en 5 November. Den 2en Nov. verschenen 2 E. oorlogs- met 12 transport-schepen voor Tanga en eischen de onvoorzwaardelijke overgave, die door dr. Schnee werd geweigerd.

De vloot verplaatste zich toen naar Raskone, waar den 3den een Europ. en vier Ind. bataljons aan land werden gezet, waaronder ook cavalerie. Zij beschikten over 8 machinegeweren en 9 kanonnen. Een landingsafdeeling der marine nam aan de landing deel, terwijl het vuur van de oorlogsschepen de landing steunde. Drie dagen heeft het gevecht geduurd. De D. hadden een goed gekozen stelling bij Tanga bezet. Den 4den had de strijd onafgebroken 15½ uur geduurd, toen des avonds het beslissende gevecht werd geleverd. Volgens het D. rapport schoten de D. kanonnen de E. transportschepen in brand en kregen de oorlogsschepen zelfs ernstige treffers. De aanvallers zagen dat het spel verloren was. Den 4den had de inscheping, onder voortgezette schermutselingen plaats, den 6den stoomden de E. schepen in noordelijke richting weg. Terwijl de D. 2000 man in actie hadden gebracht, telden de E. er 8000. Zij zouden meer dan 3000 man aan dooden, gewonden en gevangenen verloren hebben; de D. hadden weinig verliezen. Dr. Schnee spreekt van een buit van: 8 machinegeweren (dat zouden dus al de meegevoerde zijn!), 300.000 patronen, 30 veldtelefoonstellen, meer dan 1000 wollen dekens, behalve vele geweren, uitrustingsstukken, proviand enz. Is 't dan wel een goed geordende aftocht geweest?

Mogen de E. op succes bogen bij de vele kleine ondernemingen, die zij tegenover de D. kolonies hebben aangebonden, hier, in den grootsten slag, die tot nu toe in de koloniën geleverd is, hebben zij een besliste en gevoelige nederlaag geleden.

Voor ons Nederlanders verdient het wel aanbeveling bij dit verloop even te verwijlen. Wij zijn zoo licht geneigd die punten onzer koloniën, die niet door permanente werken verdedigd zijn, als gemakkelijke prooi van een coup de main te beschouwen. Met wat zelfvertrouwen zijn deze punten echter best tot een Tanga in te richten, als een gouverneur in den trant van dr. Schnee maar rekenen kan op een goeden geest. En er is geen reden om op de hulp van den inlander in onze koloniën niet even goed te mogen rekenen als de Duitschers het op de Askari's hebben kunnen doen.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Koloniaal Tijdschrift.

De Januari-afl. van het orgaan der Vereeniging van ambtenaren bij het Binnenl. Bestuur opent met een waardeerend woord ter herinnering aan de nagedachtenis van den heer H. J. W. van Lawick, onlangs plotseling te 's-Gravenhage overleden.

Een belangrijk stuk volgt daarna, nl. het advies omtrent de voorgestelde hervorming van het bestuurswezen, zooals deze is voorgesteld door den Regeerings-Commissaris, den heer S. de Graaff. De commissie die het advies uitbrengt (voorzitter W. F. L. Boissevain, secretaris A. H. J. G. Walheem) gaat gansch niet mede met de plannen; haar slotsom luidt dat de aanneming beslist ontraden moet worden, ja meer dan in één opzicht verderfelijke gevolgen zou hebben en voor het Nederlandsch gezag en voor de hoofden en voor de bevolking. Zelfs ziet de commissie in dit geheele reorganisatieplan eenvoudig de slotsom in den strijd, dien de bureaucratie nu reeds twintig jaren voert tegen het Binnenlandsch Bestuur!

In de September-afl. van het Kol. Tijdschr. betoogde de heer S. van Dissel de wenschelijkheid om voor de Inlandsche bevolking in de Buitenbezittingen en de Vreemde Oosterlingen eenzelfde maatstaf voor belastingaanslag aan te leggen. De Vr. O. zouden z.i. thans te dien opzichte in veel gunstiger conditie verkeren dan de Inlanders. De heer W. Frijling bestrijdt nu de uitlegging van den heer Van Dissel, hij vindt niets onbillijks in de thans bestaande regeling.

De heer S. Kalff wijdt eene beschouwing aan „Guillaume de Serière", aan de hand van de eigenhandige levensschets „Mijne loopbaan in Indië" van dien Indischen hoofdamtenaar. Ongeveer tusschen de jaren 1820 en 1860 heeft de S. een niet onbelangrijke rol in Indië gespeeld.

De rubriek verscheidenheden van den heer H. D(oeff) behandelt de volgende onderwerpen: Opium. — Japansche Nederlandsche Vereeniging. — Verder de gewone maandelijksche rubrieken, als: Kroniek, door Tertius. — Persoverzichten van A. H. J. G. Walheem en Ch. P. J. Blok. — Vreemde Koloniën, door H. D(oeff). — Uit allerhande bron. — Boekbespreking. — Mededeelingen.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.

Naar aanleiding van de propaganda in Nederland voor de ideeën van den heer Douwes Dekker en de Indische partij, schrijft de heer W. Lubberink in de Nov.-afl. van het T. B. B. een artikel, „Moederlandsche voorlichting" getiteld. Daar dit opstel, eene bestrijding van Douwes Dekker's ideeën en handelingen inhoudend, in een volgende afl. wordt voorgezet, zullen we er later op terugkomen.

De Permalimsecte van Oeloean, Toba en Habinsaran (Sumatra), maakt een onderwerp van beschouwing uit voor den heer D. W. N. de Boer. Niet lang geleden schreef de heer Horsting, civiel-gezaghebber in die streken, eveneens een artikel over de Permalim's, waaraan toe het een en ander in het Koloniaal Weekblad werd ontleend, zoodat we thans

Venduhuis „Die Haghe" Scheveningsche Veer 21 DEN HAAG.

Alle dagen gelegenheid tot inbrengen van goederen.

Veilingsconditie: Men betaalt 4 pCt. van de ten verkoop ingezonden goederen.

DE DIRECTIE.

LEESBIBLIOTHEEK in 4 talen,

(de nieuwste uitgekomen werken worden direct opgenomen)

Leesprijs 5 cents per deel voor de eerste week,
voor iederen dag langer 1 cent bijbetalen.

Boek- en Kantoorboekhandel

E. VAN ANDEL,

WEIMARSTRAAT 16a, bij de Suezkade.

DEN HAAG

ADVERTENTIE-BUREAU.

Gebroeders Domhoff

Hofkleermakers van Z. K. H. den Prins der Nederlanden.

's-Gravenhage

Parkstraat 8.

Rotterdam

Mosseltrap 5-6-7.

Heeren- en Dames-Kleermakerij.
Uitrustingen voor Oost- en West-Indië.
Uniformen voor Zee- en Landmacht.
Rij- en Automobielkleeding.
Galakleeding en Ambtsgewaden.

Amsterdam

Heerengracht 422.

Nijmegen

Graafsche weg 9.

Modelhuis SWEELINCK

COMPLETE MEUBILEERING
Speciaal adres voor Repatriërenden

Sweelinckplein 46 - - Den Haag
JOH. J. RIJPSRA & CO

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GEWEELINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

WIJNHANDELAAR.

DISTILLATEUR.

LIKEURSTOKER.

HERDERSTRAAT 24, - DEN HAAG.

Fabriek: OOG IN 'T ZEILSTRAAT 85-87.

STELREGEL:

TELEFOON 839.

Prima Kwaliteit. :: Billijke Prijzen.

Telef. H 7857 J. B. HEIJDEMAN, Telef. H 7857
CONFISEUR. Valeriusstraat 3. PATISSIER.

Speciaal Adres.

staan te verwijzen naar de nieuwe bijdrage van den heer Boer, die trouwens nog vervolgd zal worden. Aan de hand van de artikelen van den heer H. Zonder- in de Indische Gids van 1894 en 1895, aangevuld door verslag eener inspectie van den ambtenaar voor het volkscredietwezen J. A. H. Schoorel, publiceert C. L. (ulofs) en ander over de bevolking van Banka, hare bestaans-voorwaarden en verplichtingen. De zgn. korte mededeelingen houden in: Irrigatie ter kust van Sumatra. — De suiker en de oorlog. — De cultuur van de koffie in Uganda. — Verbe-tering van Inlandsche cultuurproducten. De rubriek Boekbeoordeling bevat o.m. een uitvoerige zeer waardeerende bespreking van het werk van den heer J. C. van Eerde „Omgang met Inlanders”.

De Nederlandse Zendingbode.

No. 1, 2 en 3 van de Nederlandse Zendingbode bevatten een reisbeschrijving van den zending Jansen te Kajeli, welke hij dwars door het eiland Boeroe heeft gemaakt. Het welke moeilijkheden en gevaren een dergelijke reis opwaard gaat blijkt o.a. uit het volgende brokstukje. Daar zending Jansen te Kajeli bijna niemand kon vinden die hem de Wai-Apoe op wilde roeien, besloot hij het laatste soort vaartuig te nemen, een uitgeholden boom-stam, dien men lippa-lip noemt. Met twee mannen (een Boeroe en zijn eigen huisjongen) ging hij op weg. De barang (bagage) werd in de lippa-lip geplaatst, ik in het midden, de andere voor en achter en daar ging de zitplaatsen waren wel heel klein en voordat de mond der rivier bereikten, moesten zij twee uur langs de kust varen, waarbij het bootje geducht schommelde.

En dan, hoe kleiner vaartuig, hoe minder ontzag de kokodillen er voor hebben en deze lieve diertjes zijn op Wai Apoe zeer talrijk, vooral aan den mond. De vorige maal in Februari toen ik de Wai Apoe opging, ontmoetten er aan den mond zeker een twintig-tal, zeven kanjers op het strand, waaronder er een was die minstens 15 M. lang was en hooger dan mijn knie. Hoeveel honden, paarden, geiten, koeien enz. te Kajeli en omstreken zijn opgegeten is niet te tellen en ieder jaar worden enkele menschen het slachtoffer, laatst kort achter elkander twee vrouwen en vlak daarop weder een man, die bezig was zijn roer vast te binden, aan één hand de vingers afbeten. Toen wij dan ook den mond van de rivier bereikten, ging het met volle kracht en met de pagaaien zoolen leven makend, als maar mogelijk was.....

Jaarverslag Topographische Dienst.

Enigen tijd geleden verscheen het 1e deel van het jaarverslag van den Topografischen dienst in Ned.-Indië over 1913. Thans heeft ook het 2e deel het licht gezien. De Topograaf-Bode, welk blad ons op die verschijning opmerkzaam maakt, zegt dat dit gedeelte een overzicht bevat van de landrenten-belastings-werkzaamheid in 1912 en 1913 en vermeldt dan:

Het verloop van het landrente-onderzoek in de jaren 1912 en 1913 kon vrijwel gelijken tred houden met het vorige jaren daartoe samengestelde en in het jaarverslag over 1909 afgedrukte werkplan, hoewel ook in genoemde jaren eene uitgestrektheid landrenteplichtige grond aan nieuwe regeling onderworpen werd, welke omstreeks 1900 meer bedroeg, dan die, waarop bij de opmaking van het werkplan gerekend werd. Alleen in de residentie Ke-ri werd het noodzakelijk geacht, in den aanvang het on-derzoek eenigermate te vertragen.

De hierdoor veroorzaakte achterstand zal in de eerst- volgende jaren kunnen worden ingehaald. Blijkens de aan- verslag gehechte overzichtskaart, aangevende den stand der invoering van de nieuwe landrente-regeling op 1 Ja- nuari 1914, zal in de gewesten Semarang, Pasoeroean en Madoera de invoering in overeenstemming met het werkplan, het volgende jaar haar beslag hebben gekregen en alzoo volledig in de daarop volgende gewesten Rembang, Soerabaja en Madoera kunnen worden aangevangen.

De invoering der nieuwe regeling had in het jaar 1912 plaats in 25, in 1913 in 27 districten, terwijl in die jaren respectievelijk in 6 en in 5 districten der residentie Preat- Regentschappen, herzieningen van den bestaanden aan- slag volgens de nieuwe regeling, in werking traden. De uitkomsten dezer onderzoeken zijn wederom in een zestal samengevat welke op dezelfde wijze zijn ingericht als in de voorafgaande jaren.

De Macedoniër.

Ds. D. Bakker schrijft in het Januari-nr. van het Zen- dingstijdschrift „De Macedoniër”, over „de theologische vorming onzer inlandsche hulpkrachten”.

Ds. D. K. Wielenga, zending op Soemba, artikelt over „het nut van taalstudie”. In overleg met het Nederland- sche Bijbelgenootschap wordt „iemand” opgeleid aan de Indische Universiteit in de Oostersche talen. Deze man, zegt Ds. W. — zal dan straks naar Soemba gezonden wor- den voor de bestudeering der talen op dat eiland, met als doel bijbelvertaling. Schr. juicht dit ten zeerste toe, omdat hij overtuigd is van de noodzakelijkheid dat men met vrucht het Evangelie te kunnen verbreiden onder de Inlandsche bevolking, in de eerste plaats haar taal mach- ten moet zijn.

Knoeiërijen bij de werving van Javanen voor het leger.

In het Indisch Militair Tijdschrift van Nov. j.l. schrijft kapitein H. J. Vermeer een artikel over knoërijen bij de werving van Javanen voor het Indische leger. Onomwon- den deelt schr. de ergerlijke feiten mede, o.m. dat het hand- geld ad f100.—, hetwelk de goedge Kromo bij zijn indienst- treden ontvangt, goeddeels terecht komt in de zakken van den sergeant-werwer en diens trawanten. Er wordt ge- knoëid, verschrikkelijk geknoëid, klaagt kapitein V.

Een volgende maal zal schr. een boekje opendoen van Kromo's ervaringen bij het depôt-bataljon, „waar eveneens heel slier gladkokers op hem ligt te loeren”.

Het is o.i. te prijzen in den schr., dat hij zoo krachtig opkomt tegen deze knoërijen, vooral nu er in de laatste maanden een groote toeloop van Javaansche recruten is.

Opleiding van Indische bestuursambtenaren.

In de Dec.-aflevering van het Koloniaal Tijdschrift schreef de oud-resident F. Fokkens een artikel over „Betere oplei- ding van Indische bestuursambtenaren”, waarop dezerzijds mede de aandacht werd gevestigd. De schrijver heeft thans het opstel nogmaals, nu als brochure, het licht doen zien.

Het Javaansche Letterschrift.

Aldus de titel van een beknopt handleidinkje, om zich in korten tijd te bekwamen in het lezen van geschriften met Javaansche karakters. Schrijver is de oud-kapitein der Inf. h. O.-I. Leger C. F. H. Dumont, thans leeraar te Leiden. De Gebrs. van der Hoek aldaar zorgden voor de uitgave.

Pintoe Perniagaan.

Het jongste Nr. van dit, gedeeltelijk in het Hollandsch en gedeeltelijk in het Maleisch verschijnende maandschrift, bevat een vrij uitvoerig artikel over den tegenwoordigen toestand van den handel in Nederlandsch-Indië.

Zwerftochten in den omtrek van Tobameer.

De heer M. Joustra, laborant van het Bataksch Instituut te Leiden, heeft in 1913, in opdracht van dat Instituut, een reis gemaakt door de Bataklanden en geeft nu zijn indruk- ken van die reis weder in een 4-tal opvolgende nummers van „De Aarde en Haar Volken”. Fraaie illustraties verlichten den interessanten tekst.

Landbouw in Suriname.

Het verslag der vergadering van het Indisch Genootschap, waarin de heer J. Sibinga Mulder het onderwerp „Hoe kun- nen wij den landbouw in Suriname, en daarmee die Kolo- nie, weder tot voorspoed brengen?” inleidde, is thans in druk verschenen.

Iets over bananen.

Het December-Nr. van het geïllustreerde maandblad „De Handel” bevat een beschouwing van den heer J. Sibinga Mulder, getiteld „Iets over bananen”. Ofschoon we niet gelooven, dat de schr. hier nieuwe gezichtspunten opent — het onderwerp is in den laatsten tijd telkens aan de orde — vestigen we toch gaarne de aandacht op deze pennevrucht. Eenige illustraties verduidelijken den tekst.

In genoemd nr. van „De Handel” bespreekt T. L. (is vermoedelijk Dr. C. te Lintum), onder het opschrift „Een nieuwe Multatuli”, het werk van den heer H. H. van Kol: „Driemaal dwars door Sumatra en zwerftochten door Bali”. Het opschrift lijkt ons eenigszins zwerfend gekozen.

De Indische Mercur.

Inhoud van No. 2, jaarg. 1915: Ned. afd. der N.-I. Mij. van Nijverh. en Landbouw. Voordracht van den heer B. Bos, „De tin-ontginning te Singkep” (met afbeeldingen). — Proefstation voor Vorstenlandsche tabak. Mededeeling No. XI. Tabakgronden en de daarop gegroeide tabak, door N. H. Cohen, besproken door P. Hondius Jzn. — Bemestings- proeven in theetuinen, II. Mededeelingen van het Proef- station voor thee, door Dr. A. W. Nanninga. — Nog eens: De contrôle-afdeeling Madjenang, door V. M. A. Beguin. — Railtransport op de cultuur-ondernemingen in Ned.-Indië, door P. Binkhorst e.i., met Naschrift door N. W. A. Jaco- metti e.i. — De huidige economische toestand van Java. — Invoer en uitvoer van Java en Madoera. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mede- deelingen (De economische toestand van Suriname, enz.). — Verkeerswezen. — Financiële berichten en verslagen, zoo- mede de overige wekelijksche rubrieken.

Ned.-Indische Krijsgeschiedenis.

In de Militaire Spectator heeft de bekende schrijver op militair-historisch gebied een reeks opstellen gepubliceerd, welke thans vereenigd zijn en opnieuw uitgegeven te Am- sterdam bij Engelhard, van Embden en Co. De titel luidt: Eenige bladzijden uit de Nederlandsch-Indische krijgsges- chiedenis 1820—1840. Uit de mémoires van F. C. Gilly de Montela, gep. Majoor O.-I. leger.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing lig- gend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, De Surinaamsche Bode, Suma- trapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Cour- rant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javassche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zende- ling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieelen middenstand, Ex- portblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zen- dingsbode, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscourant, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer Han- delsblad; De Sumatra-Post; De Sumatra-Bode; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercur; Weekblad voor Indië; De Bandelier; De Banier; De Ind. Gids; De Vrouw in de XXe eeuw; Neerlandia; Bandera Wolanda; Koloniaal Tijdschrift; Handelsberichten v. h. Min. van Landbouw; Korte Berichten voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Tijdschrift der Mij. voor Nijverheid; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw-Syndicaat; Archief v. d. Suiker- industrie in Ned.-Indië; Brochures, enz.

Mededeelingen.

Van de Nederl. Afdeeling der N.-I. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw:

OPENBARE VERGADERING op Vrijdag 22 Januari 1915, 's avonds 8 uur, in het Zuid-Hollandsch Koffie- huis (Zaal No. 4), Groenmarkt, te 's-Gravenhage.

Onderwerp: De Thee-Cultuur in de Preanger, met lichtbeelden. Spreker: de Heer O. VAN VUUREN, Administrateur van de Thee-onderneming „Pamagatan”. Toegang vrij, ook voor niet-leden.

De Voorzitter, P. J. VAN HOUTEN. De Secretaris, L. STIBBE.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Blikgroenten

Visch, Vleeschwaren

Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog, Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

1ste Rotterdamse

Maatschappij van verzekering tegen ongevallen
Oudehavenkade 6 N.r. I. Plan C, Rotterdam.

Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.

Individuele Ongevallenverzekering,
Automobielverzekering, Enz. Enz.

VRAAGT PROSPECTUS.

Hoofdvertegenwoordiger voor Ned. Oost-Indië
de Heer N. J. TAKKEN te Soerabaja.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma

T. C. B. TEN HAGEN en bij alle Boekhandelaren

verkrijgbaar:

De Indische Rijsttafel.

Recepten van een Indisch Kokki.

BEWERKT VOOR HOLLAND

DOOR

FRANÇOIS BLOM,

Schrijver van „De Moderne Kookkunst”

3DE DRUK.

Prijs: ingenaaid . . . f 0.75

VERKOOPHUIS

GR. HERTOGINNELAAN 103-105-107
VALERIUSSTRAAT DEN HAAG
- Tramhalte Lijn 3 -

Eenig adres voor hen die zich goed en voordelig van nieuwe of Tweede- hands Meubelen willen voorzien. —

DAGELIJKS (ook des Zondags) GEOPEND
van 10 tot 4 uur.

Ingezonden.

„Aan de Redactie-Commissie van het Koloniaal Weekblad, Orgaan der Vereeniging „Oost en West“.

Geachte Redactie.

Naar aanleiding van het door U in Uw weekblad van 2 Januari j.l. No. 1 opgenomen bericht uit „De Wekker“ (blz. 4, 2e kolom, onderaan) betreffende den toestand op sommige der eilanden in West-Indië, neem ik de vrijheid U beleefd om eenige plaatsruimte te verzoeken, waarvoor bij voorbaat mijn oprechte dank verzekerd zij.

De schrijver van het hierin bedoeld stuk betoogt: „t is heden de 28ste dag van de maand November en alsnog heeft het in de buitendistricten niet dan op enkele plantages geregend, enz.“ en eindigt met te vertellen: „Grootendeels is die onzalige toestand, die zich hoe langer in meer uitgebreiden kring doet gevoelen, te wijten aan den vermalelijden, de hedendaagsche beschaving schandvlekkenden oorlog, die Europa in vuur en vlam heeft gezet en wie weet welke treurige gevolgen nog voor onze streken hebben zal“.

Door noodzaak daartoe gedwongen, moest ik door aanhaling van het bovenstaande in herhaling treden.

Het begin en het eind van dat opgenomen stuk houden weinig verband met elkaar, of het gaat mijn verstand te boven.

In den aanvang wordt er geklaagd over den geringen regenval en het tengevolge daarvan mislukken van den oogst, om te eindigen met het argument, dat dat alles grootendeels is te wijten aan den vermalelijden oorlog *).

Wel, geachte Redactie, ik zou zoo'n betoog niet willen onderschrijven **) en bovendien twijfel ik er zelfs aan, of de schrijver, bij rijpere overweging, het wel doen zal. Hij zal mij eerst duidelijk moeten maken, in hoeverre die onzalige toestand voor een groot deel een gevolg is van den thans heerschenden Europeeschen oorlog.

De eilanden Bonaire en Aruba worden zoo goed als nooit door eenig stoomschip aangedaan. Daar zijn de havens nu eenmaal te prachtig voor!

Wat de scheepvaartbeweging der stoomschepen betreft, och, daarvan hebben die eilanden niets te lijden gehad. Doch, neem aan bijv., dat door ongeregelde dienst en het minder aandoen van Curaçao door de verschillende stoomschepen in het begin vanden oorlog de oorlogstoestand werd gevoeld, dan stel ik de vraag: „Waar werd die toestand gevoeld?“ Voorzeker niet bij de buitenbevolking op Aruba en Bonaire. En moet dit dan dienen als argument, om den onzaligen toestand te schrijven op rekening van den Europeeschen oorlog? Moet dat feit worden aangemerkt als de oorzaak, ja zelfs als de hoofdzak van den thans ter plaatse heerschenden hongersnood bij de buitenbevolking nog bovendien, welke bevolking zoo goed als niets met den oorlog heeft uit te staan? Neen, beter ware, al dat treurige en ellendige te schrijven op rekening van den oorlog om het bestaan, die daar gevoerd wordt en tengevolge waarvan dooden vallen. (De oorlog van 1912 en die van 1913—1914—1915, gevoerd en de nog steeds gevoerd wordende tegen den honger, die telkens dreigt met een zucht om gebiedsuitbreiding).

Ik stel dit voor: Het aantal booten, dat in normale omstandigheden Curaçao aandoet, te verdubbelen en den schrijver te vragen, of hij dan wel denken zou, dat de betere toestand grootendeels zou zijn hersteld. Op Curaçao misschien, maar op de twee andere Beneden-eilanden volstrekt niet, vooral ook niet bij de buitenbevolking. Ik wacht met een vurig verlangen op de meening van den schrijver daaromtrent, ten einde het verband in zijn stuk te kunnen opsporen.

Het is zoo diep treurig, geachte Redactie, dat bij een oorlog altijd menschenlevens gemoeid zijn. Ware dit niet het gevolg, dan zou ik uit een oprecht hart wenschen, dat vlak in de opgeving der in een onzaligen toestand verkeerende West-Indische eilanden dermate werd geschoten, als hier in October j.l. bij de beschieting van Antwerpen wel het geval is geweest. De kans bestaat in zoodanig geval, dat we daardoor voor onze eilanden wat regen krijgen en ziedaar: regen hebben ze noodig, ja, broodnoodig. Het uitblijven van den regen is hier direct de oorzaak van den onzaligen toestand, maar indirect zal het hem in wat anders zitten. Ik vertrouw, dat de schrijver, bij eenig nadenken, het ook wel weten zal.

Nog niet lang geleden heerschte op eenige der eilanden ook zoon treurige toestand, een toestand, dezen nabij, of misschien nog erger. Er werd toen hier in ons land druk voor de noodlijdenden in de Kolonie gecollecteerd. Was die minder rooskleurige toestand toen ook van den een of anderen oorlog een gevolg. (De Balkanoorlog?)

Dat het moederland wegens den Europ. oorlog zijne handen vol heeft met de verzorging van anderen en tengevolge daarvan niet bij machte is financieelen steun te verleenen, moet volstrekt niet als de oorzaak worden beschouwd van al deze ellende; in 1912 dan; toen had het Moederland de handen toch niet zoo vol en toch heerschte er op Aruba en Bonaire al die treurige toestand. Men moet zich niet plaatsen op het standpunt: „Moeder Nederland zal ons, als het weer zoover is (te ver) wel bijstaan“. Neen, dat is glad verkeerd, men moet zulke toestanden trachten te voorkomen en zoo niet, dan maar een steuncomité oprichten tot opkweeking van parasieten.

Het is tijd, dat men aandringt op algeheele hervorming op elk gebied, op autonomie met betrekkingen tot elk der eilanden. Het eene leeft van het andere, dit is geen gezond stelsel. Aruba, zoo werd mij onlangs verteld, is te beschouwen als een der eilanden, dat nimmer de hulp van een der andere eilanden noodig heeft gehad; het eiland heeft vaste middelen van bestaan; ja de rekeningen moesten met een groot bedrag aan saldo's afgesloten worden; dit geschiedde blijkbaar niet, aangezien de andere van dergelijke saldo's juist moeten leven.

En nu heerscht er op dat eiland zoon rampzalige toestand. Iedereen weet, of kan zich voorstellen, wat hongersnood beteekent; dat men van den honger moet sterven. Is dit lot minder hard, als dat der Belgen?

En nu nog wat:
De heer Dussels, onderwijzer op Curaçao, heeft onlangs eene reis gemaakt naar Amerika, met het doel, daar te

*) De spatificering is van mij.

**) Door berichten of meeningen uit andere bladen te vermelden, onderschrijven wij deze geenszins. Red.-Comm.

lande de methode voor invoering van een soort droogcultuur te bestudeeren.

Tamelijk groote sommen gelds zijn hiermede gemoeid geweest. Er was ook sprake van aanschaffing van groote en praktische landbouwwerktuigen, om het doel der reis te bereiken.

Nu is mijne vraag deze: Welke zijn de resultaten van evengenoemde reis; heeft de daardoor verkregen wetenschap zich dienstbaar gemaakt aan de bevordering van de landbouwtoestanden; zoo ja, in welk opzicht?

Merkwaardig mag ik het intusschen al noemen, dat in verband met dat al de gevolgen der droogte in dezelfde mate nog gevoeld worden. En hoeveel is er al niet voor den landbouw uitgegeven? Een ongelooflijk bedrag aan geld.

De toestand daar te lande is slecht, ja, treurig, ongelukkig en nog treuriger is het feit, dat hij gehandhaafd zal blijven; het eene jaar is de ellende wat minder dan het andere, maar over het algemeen genomen komt er geen eind aan de misère, geen verbetering, om nog niet van „eind“ te spreken.

Als Hollander, wien de belangen der betrekkelijke eilanden ter harte gaan, durf ik te beweren, dat zulke ongewenschte toestanden er niet behoeven voor te komen; eene ingrijping van daartoe bevoegden is naar mijne meening gebiedend noodzakelijk.

De schrijver van bedoeld bericht en de Redactie van „Oost en West“ versta mij goed. Het lag niet in mijn voornemen het gebruik van het woord „grootendeels“, voorkomende in het stuk van den schrijver, te bestrijden, neen, verre van dat; dit zou m.i. kinderachtig, schoolmeesterachtig zijn. Het was mij te doen, den indruk, verkeerd door dat stuk, weg te vegen, om veel misverstand te voorkomen. Immers, dat stuk lezende, zou men zeggen: „Och, die oorlog, die oorlog, die zich toch tot bij de buitenbevolking van Aruba doet gevoelen en hongersnood of andere treurige economische toestanden veroorzaakt. Ware die er niet geweest, d.i. de oorlog, wat zou het er heel anders toegegaan zijn“. En zie hier, geachte Redactie, deze indruk is niet goed. De indruk moet zijn: „Oorlog of geen oorlog, op de West-Indische eil. heerschen telkens hongersnood, of andere, zeer ongewenschte toestanden“.

Wat denkt U van eene vergelijking op economisch gebied van Aruba met sommige gemeenten in ons land, met ongeveer hetzelfde zielental en minder, als Hillegom, Katwijk, Watergraafsmeer, Delfzijl, Harlingen, Barneveld, Baarn, Eindhoven, enz. en van Curaçao met: Deventer, Enschedé, Kampen, Zwolle, Zaandam, Delft, Amersfoort, enz. enz.?

EEN HOLLANDER.

18—1—15.

Officieele Berichten.

Uit de Javasche Courant van 4 December 1914, No. 97.
Benoemingen, enz.

Civiel Departement.

Verleend: 8 m. verlof aan den onderwijzer A. H. Haak, A. van der Woude, L. G. Egging, J. Smits.

Ontslagen: op verzoek eervol: de onderwijzeres mej. J. de Baan, de telefoniste mej. G. M. Th. Timmerma, de leerling-opziener bij het boschwezen A. van Ardenne, de electrotechnisch ambtenaar J. de Graaff.

Benoemd: tot Chef der le afd. S.S. op Java J. J. Bergsma, tot controleur in de res. Pekalongan L. V. Alsdorf, tot onderwijzer te Makassar J. C. van Bortel, te Solok L. J. F. van der Heijden, tot onderwijzeres te Pajokoemboeh mej. P. Stap, te Salatiga mevr. C. Nieuwhuis-Moora, te Pati mevr. P. J. Hardenberg-Beumer.

Overgeplaatst: naar Semarang de onderwijzer J. Rijkse.

Uit de Javasche Courant van 8 December 1914, No. 98.

Civiel Departement.

Verleend: 11 m. verlof aan den hoofdmachinist D. W. H. Goudsward, 1 jaar aan den commies L. E. F. le Valette, 9 m. aan de commies mej. E. H. Veerman, 8 m. aan den controleur J. L. M. Swaab.

Ontslagen: op verzoek eervol de commies mej. M. E. von Hartling.

Benoemd: tot administrateur le kl. bij de gouv.-pandhuizen R. Rappard, tot id. 2e kl. N. B. Coenraad, J. C. Noll en L. M. Stibbe, tot lid van den landraad te Tandjoeng Riouw H. C. van den Tillaard, tot ass.-resident van de afd. Groot-Atjeh D. Doornik, van de afd. Westkust van Atjeh I. L. O'Brien.

Geplaatst: in de res. Amboina de gezaghebber H. J. Köhler.

Benoemd: tot onderwijzer te Madioen W. L. Olthof, tot onderwijzeres te Batavia mej. A. E. Ch. den Berger, tot onderwijzer te Modjokerto J. H. Voncken, te Ngawi J. A. van Bommel, te Aangkasbetoeng H. W. L. Rischen.

Geplaatst: te Semarang de onderwijzer D. Lamers, te Medan de onderwijzeres mevr. I. E. J. Mamberg-Koene.

Werkzaam gesteld: als verificateur te Makassar J. Ch. L. Nelissen, te Batavia E. M. O. Schneider.

Militair Departement.

Benoemd: tot opzichter 2e kl. bij het wapen der genie K. Langedijk.

Overgeplaatst: naar Bandoeng om te worden belast met het algemeen toezicht op de treindetachementen in de Preanger-Regentschappen de le luit. der artillerie G. L. Pool.

A. LAARMAN,
Valeriusstraat 106. Koningstraat 112
Witte de Withstraat hoek Da Costastraat.
DEN HAAG.

KOFFIE - THEE.

Kruideniers-, Grutterswaren en Comestibles

Mobilisatie-

MANCHETKNOOPEN
BROCHES
HOEDSPULDEN
DASSPELDEN
HANGERS

Vredes- (BROCHES
HANGERS)

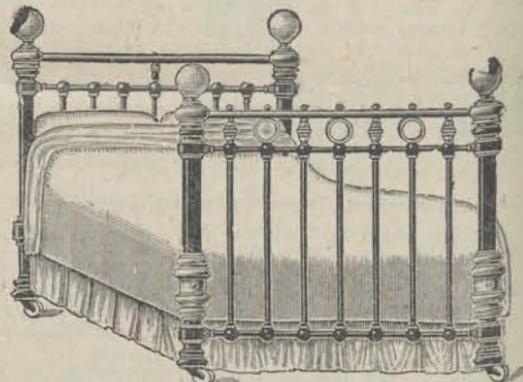
J. C. NIEUWSTRATEN,
Piet Heinstraat 128, t.o. de Zoutmanstraat
DEN HAAG.

Th. A. A. SIMONIS,

GROENMARKT 34, over de Prinsestraat.

TELEFOON 2535.

DEN HAAG.

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

O. J. STUUT,

Charlotte de Bourbonplein 28. DEN HAAG.
Telefoon 5073.

COMESTIBLES, KOLONIALE WAREN EN
INDISCHE INGREDIËNTEN.

RIPPEN

Pianohandel

PIET HEINSTRAT 42
ELANDSTRAAT 17.

Tel. 4683.

Verhuren Stemmen

Marque Déposée „AU-CONDOR“

LA HAYE PAYS BAS. PLEIN 8.

FRED. MOMMAERTS-DEGELLER

Tabacs, Cigares et Cigarettes de toute 1re qualité

Exportation

Importation

EMBALLAGE SPÉCIAL POUR LES INDES

Leverancier van H. M. de Koningin.

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof-Groenmarkt.

AMSTERDAM, Kalverstraat-Rokin.

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

Vereeniging OOST en WEST. Afdeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187**, zijn van **10-12** en van **2-4** uur inlichtingen te be-

- oantrent de volgende personen die werk zoeken voor:
- Muziek- en Zanglessen.
- Teken- en Schilderlessen.
- Lessen in moderne talen.
- Fransche-, Duitsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.
- Handwerklessen.
- Pedagogische adviezen.

- Schrijf-, Kopieer- en Vertaalwerk.
- Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
- Ademgymnastiek en hygiënisch spreken.
- Lessen aan spraakgebrekkigen.
- Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
- Dame als Lectrische of Dame van gezelschap.
- Kinderjuffrouw in Indië.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer **J. A. SOETENS, Frederik Hendriklaan 155.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, van Lumeyst. 100,	's-Gravenhage,	{ Javaansch, Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46,	Leiden	{ Javaansch, Maleisch, Madoereesch.
C. LEKKERKERKER, Insp. Inl. Onderw. Witte Singel 92,	„	{ Maleisch, Javaansch, Madoereesch, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië.
H. TH. KAL, Laan van Meerdervoort 239	's-Gravenhage,	{ Javaansch, Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Nachtegaalstraat 10,	Utrecht,	{ Maleisch. Soendaneesch. Battaksch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.
door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10. 50 ex. f 2.80.

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.
door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent. 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

De Kolonie Suriname, door REMAN Irüs;

II. **De Kolonie Curaçao**, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankieerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

- I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankieerkosten.
- IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
- VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.

Vleugels, Piano's Kunstspel-Piano's, Orgels

Verhuur PIANO's van f 15.- p. mnd of f 50.- p. j. af.
VLEUGELS „ f 8.- „ „ „ f 80.- „ „

REPARATIE - STEMMEN - RUIL.

Afdeling Gebruikte Instrumenten.

Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN.

GOOSEN & SWAGERMAN

DEN HAAG - BOEKHORSTSTRAAT 149

Magazijn INSULINDE

Spuistraat 62 - DEN HAAG - Telefoon 3687

Indische Uitrustingen
Nuwelijks-Uitzetten

Eigen Ateliers voor Maatwerk.
GROOTSTE KEUZE. GOEDKOOPSTE PRIJZEN.

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,

Telefoon No. 3902.

INSTITUUT VOOR MEISJES

EXTERNAAT - BEPERKT INTERNAAT.

Kronenburgersingel 2 en 4, Nijmegen (Holland)

School- en Pensioengeld internaat f 800.-

Met inbegrip der vacaties . . . f 1000.-

De Directrice: A. J. NELCK

W. P. de BOCK

PIET HEINSTR. 71-73. TEL. 1769.

GAS- en ELECTR.

ORNAMENTEN.

OPRUIMING

bij A. BONNS, voorh. P. J. Hübscher & Zonen
SCHOENMAGAZIJN ..... PIET HEINSTRAT 129.

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.

Ontvangen een groote uitgebreide collectie in
Mousseline de Laine
Hoofdzakelijk Bloempatronen.

A. VAN MEURS, Piet Heinstraat 18.
'S-GRAVENHAGE ..... Telefoon 1784.....

Linnen Rolgordijnen, Madrasgordijnen, Linoleums en
Zeilen, Axminster Tapijten, Tafelkleeden, Divandekken.

Complete Meubilerij, Behangerij, Beddenmakerij, Stoffeerderij.

P. G. JANSSEN'S
Luxe Verhuur Auto's.

Eenig adres:

KONINGINNEGRACHT 1c,
over Hoofdingang Dierentuin.

Men lette op Telefoon No.

H 852 en H 404

Auto's voor Trouwgelegenheid
en
Maand-Auto's.

Maag-, Ingewand-

en lijdens aan andere kwalen, vinden beslist hulp door het gebruik
der **Electro-Homöopathische Middelen** van Graaf MATTEI.

Vraag gratis brochure aan den Vertegenwoordiger HUYGENS
DEKKER, Weimarstraat 94.

VESTIGT U IN ARNHEM OF OMSTREKEN

VELP — STEEG — ELLECOM — DIENEN — OOSTERBEEK — HEELSUM — RENKUM.

Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V. V.'s.

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. KRUL.

Grand Salon de Rafrâchissements **NOORDEINDE 44,**

Steeds verkrijgbaar onze van ouds bekende
Indische SPEKKOEK à f 1.20.

Er zijn nog enkele
vakjes beschikbaar.

Indisch Restaurant

Vereeniging „OOST EN WEST”
LAAN v. MEERDERVOORT 187
Telefoon 2655.

INDISCHE KOKKIE

GROOTE VERScheidenheid van
OOSTERSCHE GERECHTEN.

Zorgzame en zindelijke bereiding ver-
zekerd.
Billijk tarief.

TJOBALAH SATOE KALI,
TEMTOENANTI DATANG KEMBALLI.

Diners vanaf f 1.75.
Plat du Jour à f 1.25.

Uitzending van allerlei Schotels en
Gebakken met verhooging van bezorgloon.

„Het Blousen-Huis”.

Hoogstraat 21 Den Haag Telefoon 7293.

Specialiteit: BLOUSES, COSTUUMROKKEN, PEIGNOIRS.

Wegens Uitbreiding

Totale Uitverkoop.

Alle genres ook in extra groote maten.

WAXINE
NACHTLICHTEN

Zonder knetteren, walmen of flikkeren brandt Ver-
kade's WAXINE Nachtlucht rustig het aangegeven
aantal uren. Het is een Nachtlucht waarop gij kunt
vertrouwen. 6, 8 of 10 uur brandend. 30 cent per doos.
E. G. VERKADE & ZN, Zaandam.

9292

Brengt een bezoek aan BOEATAN
: Magazijnen van INDISCHE KUNSTNIJVERHEID :